

T.C

NIĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL DEMOKRATİK DEĞERLERE
KARŞI TUTUMLARI İLE BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDEKİ SPORTMENLİK
DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Merve HASDEMİR

Niğde

Temmuz, 2021

T.C
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL DEMOKRATİK DEĞERLERE
KARŞI TUTUMLARI İLE BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDEKİ SPORTMENLİK
DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Merve HASDEMİR

Danışman

Doc. Dr. Zekihan HAZAR

Niğde

Temmuz, 2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi/Doktora tezi olarak sunduğum “Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde Kullanılan Eğitsel Oyunların Değerler Eğitimi Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 13/07/2021

Yazar Adı Soyadı: Merve HASDEMİR

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Doc. Dr Zekihan HAZAR danışmanlığında Merve HASDEMİR tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Temel Demokratik Değerlere Karşı Tutumları ile Beden Eğitimi Dersindeki Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tarih: 13/07/2021

JÜRİ:

Danışman: Doç. Dr. Zekihan HAZAR

Üye : Doç. Dr. Ercan POLAT

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Zehra GÖZEL

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Tarih: .../.../...

ÖN SÖZ

Tez sürecimin her aşamasında yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Zekihan HAZAR'a teşekkür ederim. Ayrıca verileri elde etmemde yardımcı olan Keçiören 23 Nisan Ortaokulu okul müdürü Sayın Atakan AKSAN'a ve öğrencilerine teşekkür ederim.

Merve HASDEMİR

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL DEMOKRATİK DEĞERLERE
KARŞI TUTUMLARI İLE BEDEN EĞİTİMİ DERSİNDEKİ SPORTMENLİK
DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ
HASDEMİR, Merve
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zekihan HAZAR
Ağustos, 2021, 60 Sayfa

Bu araştırmada, beden eğitimi ve spor dersine katılan ortaokul öğrencilerinin temel demokratik değerlere karşı tutumları ve beden eğitimi dersindeki sportmenlik davranışları incelenmiştir. Beden eğitimi ve spor yoluyla edinilen değerler ve kazanılan sportmenlik davranışlarının, insanların ihtiyacı olan ve koruma altına alınması gereken toplumsal davranışlar ve kurallarla bütünleştiği için eğitim öğretim süreci içerisinde, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin önemini belirlemek ve bu davranışları eğitim sürecinde doğru ve etkin kullanımını sağlamak aynı zamanda bu kazanımlara dikkat çekmek bu çalışmanın en önemli boyutudur. Nicel araştırma modelinin benimsendiği bu araştırmada korelasyonel (ilişkisel) yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini 11-14 yaş grubundaki ortaokul öğrencileri oluştururken, örnekleme ise uygun (kolayda ulaşılabilir) örneklem yöntemi kullanılarak Ankara ili Keçiören ilçesi 23 Nisan Ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada ölçme aracı olarak öğrencilerin sportmenlik davranış algılarını belirlemek için Koç (2013) tarafından geliştirilen “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği” ve değer yönelim algılarını tespit etmek için ise Uygun ve Engin tarafından geliştirilen “Temel Demokratik Değerler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma süresince verilerin istatistiksel analizi ve çözümlenmesi için SPSS 22.0 paket programından yararlanılmıştır. Çalışmada bağımsız iki grup ortalamalarının karşılaştırıldığı, bağımsız örneklem olan T-TESTİ kullanılırken, ikiden fazla bağımsız grup ortalamasının karşılaştırılmasında ise One Way ANOVA testlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi $p=,05$ olarak alınmıştır.

Araştırma bulguları doğrultusunda katılımcıların temel demokratik değerler ve sportmenlik davranışı ile ilgili tutumlarının cinsiyet değişkeni üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği ve temel demokratik değerler ölçeği toplam puanları incelendiğinde sınıf değişkeni arasında herhangi

anlamalı bir farklılık tespit edilmemiştir. Katılımcıların iki ölçek üzerinde lisanslı olarak spor yapma, yaptıkları spor türü, spor yapılan yıl ve haftada spor yapma sıklığı değişkenleri açısından incelendiğinde herhangi bir etki görülmediği, katılımcıların annelerinin eğitim durumu değişkeni üzerinde hiçbir etki görülmezken, babalarının eğitim durumu değişkeni incelendiğinde temel demokratik değerler üzerinde etkili olduğu, sportmenlik davranışı üzerinde herhangi bir etki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada demokratik değerler ve sportmenlik davranışı puanlarına ilişkin pearson-korelasyon testi sonuçları doğrultusunda beden eğitimi ve spor dersi programında yer alan temel demogratik değerlerin ortaokul öğrencilerinin tutum ve davranışlarına aktarılmasında beden eğitimi ve spor dersinin katkı sağladığı ve temel demokratik değerler ile sportmenlik davranış düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu arasında ($r=0,357$; $p=0,00$) sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve temel demokratik değer algılarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
THE INVESTIGATION OF SECONDARY STUDENTS' ATTITUDES
TOWARDS BASIC DEMOCRATIC VALUES AND SPORTSMANSHIP
BEHAVIOURS IN PHYSICAL EDUCATION CLASSE

HASDEMİR, Merve
The Department of Physical Education and Sports
Supervisor: Doç. Dr. Zekihan HAZAR
July, 2021, 60 Sayfa

In this study, the effects of educational games used in physical education and sports classes on values education were examined. Since the values acquired through physical education and sports and the sportsmanship behaviors gained are integrated with the social behaviors and rules that people need and should be protected, it is also important to determine the importance of physical education and sports activities in the education and training process and to ensure the correct and effective use of these behaviors in the education process. Drawing attention to these achievements is the most important dimension of this study. In this research, in which the qualitative research model was adopted, the correlational method was used. While the population of the research consists of secondary school students aged 11-14, the sample consists of 5,6,7 and 8th grade students of 23 Nisan Secondary School in Keçiören district of Ankara, using convenient (easily accessible) sampling method. As a measurement tool in research. The "Physical Education Class Sportsmanship Behavior Scale" developed by Koç (2013) was used to determine students' perceptions of sportsmanship behaviors, and the "Basic Democratic Values Scale" developed by Uygun and Engin to determine their value orientations. SPSS 22.0 (Statistical Package for Social Sciences, Chicago, Illinois, United States) package program was used for statistical analysis and analysis of the data obtained in the study. In the study, T-TEST, which is an independent sample, in which the means of two independent groups are compared, was used, while One Way ANOVA tests were used to compare the means of more than two independent groups. The level of significance in the study was taken as $p=.05$.

In line with the research findings, it was determined that the attitudes of the participants about basic democratic values and sportsmanship behavior were effective on the gender variable. When the total scores of the physical education lesson sportsmanship behavior scale and the basic democratic values scale were examined, no significant difference was found between the class variable. When the participants are examined in terms of licensed sports on two scales, the type of sports they do, the year they do sports, and

the frequency of doing sports per week, there is no effect; It was concluded that there was no effect on sportsmanship behavior. In the study, in line with the Pearson-correlation test results regarding democratic values and sportsmanship behavior scores, it was found that physical education and sports lessons contributed to the transfer of basic demographic values in the physical education and sports lesson program to the attitudes and behaviors of secondary school students, and there was a positive significant difference between basic democratic values and sportsmanship behavior levels. It was concluded that there was a relationship between ($r=0.357$; $p=0.00$). In addition, it has been determined that secondary school students' physical education lesson sportsmanship behavior and basic democratic value perceptions are at a high level.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v1
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ.....	x1

BÖLÜM I GİRİŞ

1.1 Problem Durumu	3
1.1.1 Alt problemler	4
1.2 Araştırmanın Amacı	5
1.3 Araştırmanın Önemi.....	5
1.4 Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6 Tanımlar	7

BÖLÜM II GENEL BİLGİLER

3.1 Eğitim ve Tanımları	8
3.1 Beden Eğitimi ve Spor Kavramı	9
3.2 Değer Kavramı	11
3.3 Değerler Eğitimi.....	12
3.4 Değerlerin Sınıflandırılması.....	16
3.4.1 Rokeach Sınıflandırması	17

3.4.2 Spranger sınıflandırması	17
3.4.3.Nelson sınıflandırması.....	18
3.4.4. Schwartz sınıflandırılması.....	18
3.5 Beden Eğitimi ve Spor ile Değerler Eğitiminin Verilmesi	19
3.6 Fair Play ve Sportmenlik Kavramı.....	21
3.7 Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik	24

BÖLÜM III İLGİLİ ALAN YAZINI

2.1 Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	26
2.2 Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar.....	27

BÖLÜM IV MATERYAL VE METOD

4.1 Araştırmanın Modeli	31
4.2 Evren ve Örneklem.....	31
4.3 Verileri Toplama Aracı	32
4.3.1 Sportmenlik Davranış Ölçeği.....	32
4.3.1 Temel Demokratik Değerler Ölçeği.....	33
4.4 Verilerin Analizi ve Çözümlemesi.....	33

BÖLÜM V BULGULAR VE YORUM

5.1 Bulgular.....	34
-------------------	----

BÖLÜM VI TARTIŞMA VE SONUÇ

6.1 Tartışma ve Sonuçlar.....	46
6.2 Öneriler.....	51
Kaynakça	53
EKLER.....	57
EK 1: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Anketi	57
EK 2: Temel Demokratik Değerler Anketi	59

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine İlişkin Frekans Tablosu	34
Tablo 2 Katılımcıların Sınıf Değişkenine İlişkin Frekans Tablosu.....	34
Tablo 3 Katılımcıların Lisanslı Spor Yapma Durumuna İlişkin Frekans Tablosu	35
Tablo 4 Katılımcıların Yaptıkları Spor Türüne İlişkin Frekans Tablosu	35
Tablo 5 Katılımcıların Spor Yaptıkları Yıl Değişkenine Göre Frekans Tablosu.....	35
Tablo 6 Katılımcıların Haftada Spor Yapma Sıklığına İlişkin Frekans Tablosu	36
Tablo 7 Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Tablosu	36
Tablo 8 Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Tablosu.....	37
Tablo 9 Katılımcıların Sportmenlik Davranışı Ölçeği Ve Demokratik Değerler Ölçeği Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri.....	37
Tablo 10 Katılımcıların Demokratik Değerler Ölçeğinin Alt Boyutları Ve Toplam Puanları İle Sportmenlik Davranış Ölçeğinin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre T- Testi Sonuçları	38
Tablo 11 Demokratik Değerler Ölçeğinin Alt Boyutları Ve Toplam Puanları İle Sportmenlik Davranışı Ölçeğinin Toplam Puanlarının Lisanslıolarak Spor Yapma Durumuna Göre T-Testi Sonuçları	39
Tablo 12 Demokratik Değerler Ölçeğinin Alt Boyutları Ve Toplam Puanları İle Sportmenlik Davranışı Ölçeğinin Toplam Puanlarının Spor Türüne Göre T-Testi Sonuçları	40
Tablo 13 Sınıf Değişkenine Yönelik Sportmenlik Davranışı Demokratik Değerler Puanlarına İlişkin One Way ANAVO Sonuçları	41
Tablo 14 Katılımcıların Spor Yaptıkları Yıl Değişkenine Yönelik Sportmenlik Davranışı Ve Demokratik Değerler Toplam Puanına İlişkin One Way ANOVA Sonuçları	42
Tablo 15 Katılımcıların Haftada Spor Yapma Sıklığına Yönelik Sportmenlik Davranışı Ve Demokratik Değerler Toplam Puanına İlişkin One Way ANOVA Sonuçları	43
Tablo 16 Katılımcıların Annelerinin Eğitim Durumuna Yönelik Sportmenlik Davranışı Ve Demokratik Değerler Toplam Puanına İlişkin One Way ANOVA Sonuçları	44
Tablo 17 Katılımcıların Babalarının Eğitim Durumuna Yönelik Sportmenlik Davranışı Ve Demokratik Değerler Toplam Puanına İlişkin One Way ANOVA Sonuçları	45
Tablo 18 Demokratik Değerler Ve Sportmenlik Davranışı Puanlarına İlişkin Pearson Korelasyon Testi Sonuçları.....	45

BÖLÜM I

GİRİŞ

Dünyamızın hızla küreselleştiği şu zamanlarda, hayatımızın içindeki evrensel, ortak, insani değerlerin öneminin artış gösterdiği görülmektedir. Bugün herkes bu zamanda ve yakın gelecekte bilgi çağını artacağını düşünmektedir. Günümüzde teknolojik gelişmelerin artış gösterdiği bu dönemde evrensel insani değerlerin toplum tarafından benimsenmiş olması nedeniyle çok fazla değişiklik gözlenmemektedir. Bu değerlerdeki esaslar sabit olsa da tüm toplum hareketleri incelendiğinde, gelişmişlik seviyesi yüksek olan uluslarda dahi istenen karakter özellikleri ve ahlaki-etik değerlerin eğitim ve toplumsal refah açısından yeterli düzeyde olamadığı anlaşılmıştır. Bu durumlar sonucunda değerler, sosyal bilimlerin önemli araştırma konusu olmuştur. İnsanlar üzerinde değerlerin etkisini araştırmak, genellikle tutum ve davranışları incelemekten daha çok önem arz etmektedir. Çünkü tutum ve davranışlardan yola çıkarak değerlere ulaşmak yerine, değerlerden yola çıkarak tutum ve davranışları incelemek daha güvenilir ve daha geçerli bir yol olarak görülmektedir. Bu yüzden gözlemlenebilen ve etkisi incelenebilen değerlerden yola çıkıldığı takdirde tutumlar üzerinde daha kolay çıkarımlarda bulunabileceğimiz belirtilir. Bu durum ise insanın tutum ve hareketlerinin anlamlandırılabilmesi için değerlerin araştırılmasının gerekli olduğunu ortaya koymaktadır. (Yapıcı & Zengin , 2003).

Sosyal bilimlerde değer kavramı psikoloji açısından en önemli değişken olarak kabul edilir. Değerler küçük yaşlardan itibaren bireylerin seçimlerini, kararlarını ve davranışlarını düzenlemektedir. Dolayısıyla çocukların sahip olacakları değerler onların hayata bakış açılarını, kişiliğini ve etkilemektedir.

Değer kavramı literatürde; toplum tarafından üretilen, insanların tercihlerini, inançlarını, arzuları ve isteklerini belirleyen unsurlardır. En geniş tanıma göre değer; insanların yaşamlarında yol gösterici olan farklı önem derecelerindeki durum ve hedeflerdir. Değerler insanların tutum ve davranış biçimlerinde birer ölçüt olarak meydana gelir ve toplumsal birliğin ayrılmaz bir bölümünü oluştururlar (Durmuş, 1999). Değerler, ulusal kültürleri koruyan ve onları diğerlerinden ayıran ve aynı sınırlarda yaşayan insanların birbiriyle bağ kurmasını sağlamaktadır. Ayrıca değerler, sosyal etkileşimlerin geliştirilmesinde ve toplumsal bölünmelerin önlenmesinde önemli

rolleri vardır (Avcı N, 2007). Değerler, toplum tarafından en doğru ve en faydalı olarak kabul edilen davranışlar bütünüdür. Hayatımızın önemli bir parçası olması sebebiyle yaşamımızı derinden etkimektedirler. Toplumun yapısını ölçmek için, değerler ele alındığında toplumun yapısını temsil eden parçaların hepsinin kendi değer yargılarının olduğu görülmektedir. Bu kurumların başında aile, okul, din, politika, ekonomi ve spor bulunmaktadır, bunlar değerlerin kazandırılmasında, devam ettirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında önemli rol üstlenirler (Kuter & Kuter , 2012).

Her toplum edindiği kültürel değerleri bir sonraki kuşaklara aktarmayı hedefler. Toplumlar kültürel değerleri sadece eğitim yolu ile aktarabileceklerinden dolayı eğitime verilen önem toplumların gelişmişliği açısından önemli bir yer tutar. Çağımızda insani değerler geleceğimizi tehdit etmekte ve büyük ölçüde aşınmaya uğramaktadır. (Yaman , 2012). Bu aşınmanın engellenmesi ve yeniden beklenen seviyeye ulaşması için her zaman olduğu gibi eğitimle mümkündür. Çünkü eğitim gelecek nesillere değer aktarmanın yapıldığı bir süreçtir. (Kenan , 2009).

Tarih boyunca değerler insanlar tarafından üretilmiş daha sonraki dönemlerde ise insanların yaşam tarzlarını belirlemede önemli rol oynamıştır. Değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasında ise değerler eğitimi büyük önem arz etmektedir. Bireylere değerler eğitiminin kazandırılması, içselleştirmesi ve karakterinin bir parçası haline getirerek eylemlerine aktarmasında önemli rol oynamaktadır. Verilen bu eğitim ise hayat boyu devam etmektedir. Değerler eğitime olan ilgi ve ihtiyaç devamlı artmış ve akademik alanda da karşılık bulmuştur (Kapkın & ark, 2018). Meydan ve Kaymakcan'a (2014) göre dünyanın farklı ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de aileler ve eğitimciler değerler eğitiminin gerekliliğini ve önemini vurgulamışlardır. Değer eğitimi üzerine yapılan çalışmalar gün geçtikçe artış göstermektedir (Özsoy, 2007).

İnsanların kişilik gelişiminde olumlu etkileri düşünüldüğü zaman spor vazgeçilmez bir unsurdur. Özellikle sporun değerler eğitimi alanında kullanılması oldukça önemlidir. Spor faaliyetleri ile uğraşan çocuklarda kişilik gelişimi olumlu yönde etkilenir, haklara sahip olmayı başkalarına saygılı olmayı, atılganlığı, iş birliği ve paylaşım ile hareket etmeyi, kurallara uymayı, iyi ve kötü ayrımı yapabilmeyi öğrenirler. (Özbaydar, 1999).

Son zamanlarda hem dünyada hem de ülkemizde değerler ile ilgili çalışmalar artmaktadır fakat bu çalışmalar diğer alanlar çerçevesinde düşünüldüğünde spor açısından ihmal edilmiştir. (Gürpınar R. , 2016). Beden eğitimi ve spor bir eğitim aracı

ve aynı zamanda ahlaki değerlerin kazandırılmasında önemli bir araçtır. Centilmenlik, hoşgörü, saygı, sevgi, fairplay, dürüstlük gibi ögeler spor vasıtası ile öğrencilere kazandırılabilir. Bu bakımdan spor değerler eğitimi açısından oldukça önemlidir.

Sportmenlik davranış boyutu bu kapsamda düşünöldüğünde ise; her bir spor branşında ve sporun her kademesinde oyunları dürüst olarak oynamayı gerektiren ahlaki bir ilke olarak kabul görölmüştür (Pehlivan , 2004).

İnsanın ruh ve beden sağlığını korumak beden eğitimi ve sporun temel amaçlarındanır. Aynı zamanda bireyin keşfedilmemiş özelliklerini ortaya çıkarmada ve yaratıcılığı arttırmada en önemli unsurdur. (Erkal , 1986). Beden eğitimi ve spor faaliyetleri toplumsallaşma açısından da birçok olumlu etkileri vardır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin aynı zamanda uyum sorunu yaşayan çocuk ve genç bireyler üzerinde de iyileştirici etkileri olduğu kanıtlanan çok sayıda araştırma bulunmaktadır.

Bu çalışmanın ortaya çıkması bireylerin topluma uyum sürecinde önemli bir rol oynayan değer eğitiminin beden eğitimi ve spor öğretim programları ile ne derece verilebildiğinin merak uyandırması ve temel demokratik değer ile sportmenlik davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.1 Problem Durumu

Araştırmanın temel problemi beden eğitimi ve spor dersi içeriğinde yer alan temel demokratik değerlerin ortaokul öğrencilerinin tutum ve davranışlarına yansımada beden eğitimi ve spor dersinin ne derece katkı sağladığı ve temel demokratik değerler ile sportmenlik davranış düzeyleri arasında nasıl bir ilişki olduğunun incelenmesidir. Değerler eğitimi kapsamında yer alan değerler ve beden eğitimi ve spor dersinde kazanılması beklenen sportmenlik davranışı arasındaki ilişki bu çalışmada açıklanacaktır.

1.1.1 Alt problemler

Problem cümlesini: “ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin değer yönelim algıları ve sportmenlik davranış biçimleri ne düzeydedir?”. İfadesi oluşturmaktadır.

Bu doğrultuda alt problemler ise;

1. Beden eğitimi ve spor derslerinde temel demokratik değerler ve sportmenlik davranışları rolü nedir?

a. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet dağılımlarına göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

b. Araştırmaya katılan öğrencilerin lisanslı olarak spor yapma durumlarına göre demokratik değerler ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

c. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaptıkları spor türüne göre temel demokratik değer ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

d. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre temel demokratik değer ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

e. Araştırmaya katılan öğrencilerin kaç yıldır spor yapma durumuna göre temel demokratik değer ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

f. Araştırmaya katılan öğrencilerin haftada spor yapma sıklığına göre temel demokratik değer ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

g. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre temel demokratik değer ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

h. Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre temel demokratik değer ve sportmenlik davranışı algılarında önemli bir fark var mıdır?

1.2 Araştırmanın Amacı

Değerler eğitimi hemen hemen toplumun her alanını oluşturmakta ve aynı zamanda her alanını ilgilendirmektedir. Bu sebeple değerler eğitimi çok boyutlu olarak ele alınmalı, eğitim sistemine dahil olan unsurlar duyarlılık ve bilinç kazanmalıdır. Değerler bilinci somut ilişkilerle anlam kazanır ve evrensel hale gelir. Değerleri somutlaştıran en temel olgu ise spordur. Bu sebep ile değerler eğitimi ve sportmenlik davranışı arasındaki ilişki incelenmeli ve değerlendirilmelidir. Bu araştırmayla değerler eğitiminin okullardaki öğretim programlarında yer alma durumlarına göre, temel demokratik değerlerin öğrenciler üzerinde ne derece etkili olduğu, bu değerlerin sportmenlik davranışını nasıl etkilediği ve çocukların edinilen bu değerleri hayatlarında hangi amaçlarla kullandığı aynı zamanda çocukların bu konudaki görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bunlarla beraber Schwartz'ın değer sınıflaması ışığında değerlerin spor ile uyumu belirtilecektir. Ayrıca değerler eğitiminin amacı, işlevi ele alınarak sporun bu konuda en ideal uygulama alanı olduğu gösterilmeye çalışılacaktır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi ve spor dersi örgün eğitim içerisinde sistemli doğru bir şekilde verildiğinde; bireyin yaratıcılığını geliştirme, yeteneklerini keşfetme bilişsel öğrenmeleri kolaylaştırma gibi becerilerin kazanılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle birtakım olumsuz davranışların değiştirilmesi ve yaşanan değerler kaybının giderilmesi konusunda beden eğitimi dersinin fonksiyonu önem kazanmaktadır.

Alan yazında beden eğitimi ve sporun fiziksel, zihinsel, bilişsel yanlarını konu alan birçok çalışma bulunmaktadır fakat beden eğitimi ve spor yolu ile edinilen değerler eğitimi ve sportmenlik davranışı konusunda alan yazını sınırlı olduğu görülmektedir. Bu sebeple bu çalışmanın konusu beden eğitimi ve spor aktiviteleri açısından değerlerin kazanılması ve sportmenlik davranışlarının değerlendirilmesidir. Bu değerlerin ve sportmenlik davranışlarının sadece eğitim öğretim süreci içerisinde değil hayat boyu etkin kullanılması konusundaki kazanımlara dikkat çekmektir. Fertlerin topluma uyum sürecinde önemli bir rol oynayan değerler eğitimi beden eğitimi ve spor dersi

kapsamındaki öğretim programıyla ne derece verilebileceği ile ilgili araştırmanın yapılması bu anlamda önem kazanmaktadır.

Beden eğitimi ve spor yoluyla edinilen değerler ve kazanılan sportmenlik davranışlarının, insanların ihtiyacı olan ve koruma altına alınması gereken toplumsal davranışlar ve kurallarla bütünleştiği için eğitim öğretim süresi boyunca, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin önemini ortaya koymak ve bu davranışları eğitim sürecinde doğru ve nitelikli kullanımını sağlamak aynı zamanda bu kazanımlara dikkat çekmek bu çalışmanın en önemli boyutudur. Bu amaç doğrultusunda çalışma grubu olan ortaokul öğrencilerine ders planlarında kazandırılmak istenen değerler dahil edilmiştir. Bu değerler Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı kazanımları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Araştırma grubundaki katılımcıların “Beden eğitimi ve spor dersinde kazandırılan temel demografik değerler ve sportmenlik davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı çalışma çerçevesinde sorulan sorulara hiçbir etki altında kalmadan yanıt verdikleri kabul edilmiştir.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Ülkemiz ve dünyamızda görülen Covid19 salgını sebebi ile Milli Eğitim Bakanlığının almış olduğu karar doğrultusunda yüz yüze eğitim kapsamında yürütülecek eğitim ve öğretim faaliyetlerine katılım isteğe bağlı olup devam zorunluluğu aranmayacak olması, düşük ve orta risk gruplarındaki illerde bulunan ortaokul 5, 6, ve 7. sınıflarda seyreltilmiş gruplar halinde haftada iki gün, ortaokul 8. sınıflarda seyreltilmiş gruplar halinde haftada 12-22 saat ders verilmesi, yüksek ve çok yüksek riskli bölgede ise sadece 8. sınıflarda seyreltilmiş gruplar halinde haftada 12-22 saat derslerin yüz yüze yapılabilmesi sebebi ile bu çalışmanın sonuçları, araştırmaya dahil olan çalışma grubunun verileriyle sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Araştırmada kullanılan terimler hakkında okuyuculara fikir ve bakış açısı kazandırmak amacıyla bazı tanımlara yer verilmiştir.

Değer: “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet" (TDK, 2021).

Eğitim: “Bireyde istendik davranışlar oluşturma sürecidir” Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (TDK, 2021).

Değer: Bireylerin ya da diğer sosyal varlıkların hayatına yol gösterici ilkeler olarak hizmet eden, önemli düzeyde farklılık gösteren, ilgili durumlar ötesinde arzu edilen amaçlardır (Schwartz & H Bilsky).

Beden Eğitimi: Enerji kullanılarak gerçekleştirilen spor ve dans aktivitelerinin hepsini içeren bedensel hareketlerdir (Harris, 2013).

Spor: Bireysel veya toplu olarak yapılan, önceden belirlenen kurallara göre genellikle yarışmanın ve rekabetin ön plana çıktığı fiziksel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici uğraşlar bütünüdür (Açıkada & Ergen, 1990).

Öğrenci: Öğrenim görmek amacıyla ders alan kimse, okul çocuğu, talebe, şakirt (TDK, 2021).

BÖLÜM II

GENEL BİLGİLER

3.1 Eğitim ve Tanımları

Eğitimin birçok alanda birden fazla tanımı bulunmaktadır. Bu amaç için çalışan eğitimciler, her bilim adamı, her öğretmen eğitimi kendine has bir şekilde tanımlamıştır. Eğitim alanında yazılmış bütün kitaplarda, tüm yazılarda eğitimin farklı şekillerde tanımlandığı belirlenmiştir. Bu sebeple eğitimin geniş bir alana yayılmış olması ve eğitime farklı açılardan bakılması, bu bakış açılarına göre farklı tanımlarının yapılması olağandır. En genel ve bilinen tanımıyla eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla, kasıtlı olarak istenilen yönde değişiklik oluşturma süreci olarak belirtilmektedir (Ertürk, 1994).

Eğitim, fertlerin toplumsal yaşamın içerisinde yer aldığı ve toplumun medeniyet seviyesini ne derecede iyileştirdiğine bakılmaksızın tüm toplumlarda varlığını sürdüren bir eylemdir. İlkel dönemlerde insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için ve daha kaliteli bir hayatta var olabilmeleri için edindikleri bilgiler sınırlıydı. İlkel insanların edindikleri bilgiler temel ihtiyaçlarını karşılamak için sadece araç-gereçleri yapabilecek kadardı. Ancak zamanla gereksinimlerin artması, toplumda ve dünyada yaşanan değişim ve gelişimler, bilgi birikimlerinin de artmasını beraberinde getirmiştir. Bilgiye duyulan ihtiyacın artması ise beraberinde eğitimi gerekliliğini ön plana çıkarmıştır (Kılınç, 2014).

Eğitim ile birlikte fertlere kazandırılmak için amaç ve hedefler geliştirilmiştir. Amaç; eğitim sürecindeki fertlerin eylemlerinde ve kişiliklerinde meydana gelen farklılığı ve kazanması gereken neticeleri ifade etmektedir. Amaçlar bu kapsamda genel bir tanım olarak görülmekte, hedef ise varılması istenen noktayı belirtmektedir (Türer, 2011).

Eğitimin genel amaçları, insanları bilişsel ve bedensel açıdan gelişmesini sağlamak ve onları üretken bireylere dönüştürmektir. Eğitimin bu amacı doğrultusunda insanın ilgi ve yeteneklerini belirlemek gerekir. Bireyler bu yetenek ve ilgileri doğrultusunda programlara ya da okullara yönlendirilmelidir. Böylece eğitim, insanları doğal ve sosyal yönden gelişmelerini sağlarken bir yandan da ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlar. Bireyler eğitimin kazandırmış olduğu bilgiler ile doğadaki diğer varlıkları ve

yaşamdaki farklı boyutları anlamaya çalışırlar. Eğitim, bireylere sosyal değerleri ve sosyal normları edinebilmesini sağlar ve bu sayede bu bilgiler ile eylemlerini toplumun beklentisi çerçevesinde gerçekleştirir. Böylece insanlar toplum ile uyumlu bir şekilde yaşamlarını devam ettirir ve toplum tarafından dışlanmalarının önüne geçilir (Uyanık, 2008). Ayrıca eğitim ile toplumların devamlılığı, geçmişten günümüze getirilen gelenek, görenek, inanç, değerler ve kültürler ile yeni nesillere aktararak sağlanır.

3.1 Beden Eğitimi ve Spor Kavramı

"Beden Eğitimi" ve "Spor" kavramları pek çok zaman birbiri ile karıştırılan ve bazen de iç içe giren kavramlar olarak aktarılmıştır. Beden eğitimi ve spor insanın varoluşundan bu yana varlığını sürdürmektedir. İlk zamanlar insanın ilkel yaşamlarında meydana gelen ve sadece varlığını koruma ve devam ettirmeyi amaçlayan "doğal hareketler" olarak adlandırılan hareketlerden oluşmaktaydı. Genel olarak toplumlar teknolojik gelişmelerin getirdiği olanaklardan faydalanma imkânı bulmuştur. Ayrıca gerekli bedensel ve ruhsal faaliyetleri bilinçli bir şekilde, kendi geliştirdiği yöntemlerle bedensel aktiviteleri gerçekleştirmişlerdir. (Çolakoğlu, 1986)

Günümüzde beden eğitimi, belirli bir plan ve program doğrultusunda fiziksel hareketlerin yaşama uyarlanmasıdır. Günlük yaşam ve iş hayatına uyum sağlamak, ulusal bilinç ve yurttaşlık gibi duyguları pekiştirmek niyetiyle yapılan planlamaların tamamıdır. İnsanların sosyalleşmelerinde ve benliklerini bulmalarında önemli rol oynar. Beden eğitimi, insanların bedensel ve ruhsal iyilik durumunu korumaya, fiziksel becerilerini geliştirmeye yönelik, çevresel şartlara ve bireylerin ihtiyaçlarına göre çeşitlendirilebilen, esnek kurallara dayalı, oyun, jimnastik ve spor gibi çalışmaların tamamını içinde barındıran geniş bir faaliyettir. (Kılıç, ve diğerleri, 2008)

Okullarda beden eğitimi, takım çalışması yapabilme bilgi ve becerilerin geliştirilmesine, saygı ortamının oluşturulmasına, bedensel ve sosyal farkındalığın artmasına yardımcı olur, aynı zamanda oyunun kavramı ve kuralları anlayışının geliştirilmesinde büyük rol oynar. Beden eğitimi ile sahip olunan bu bilgi ve beceriler disiplinler arası derslere ve günlük yaşama da aktarılabilir. Eğitim çerçevesinde asıl amaç sadece zihinsel becerileri geliştirmek değildir. Çağdaş yaşama uygun olarak eğitimde esas amaçların uygulanabilmesi, öğrencinin zihinsel eğitiminin yanında

bedensel eğitimi ile sağlanır. Dolayısıyla oyun ve fiziki etkinlikler ve beden eğitimi dersleri çağdaş eğitim sisteminin vazgeçilemez bir unsuru konumundadır. (Akdoğan , 2009)

Bireyin çok yönlü gelişimini sağlayan beden eğitimi aynı zamanda insanın zihinsel eğitim kadar bedensel eğitime de ihtiyacı olduğu fikrine dayanır. Beden eğitiminin geçmişine bakıldığı zaman, medeniyetler tarihi kadar eskidir. Günümüzden yaklaşık 2.400 yıl önce yaşamış olan bilge Eflatun'un "Gerçek müzisyen ve sanatkarlar, müzik ile cimnastiği en doğru şekilde birleştirebilen kişilerdir" sözleri, Eski Yunan medeniyetlerinde beden eğitimine verilen değerin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir (Vikipidi, Özgür Ansiklopedi, Beden Eğitimi., 2021).

Spor ise, fertlerin beden ve ruh sağlığının gelişmesinin yanı sıra, belirlenen kurallar çerçevesinde yarışma ölçüleri içeresinde rekabet ve mücadele etme, heyecan duyma, aynı zamanda üstün gelme güdülerini içeren ve amaçlayan bir kavramdır. Spor aynı zamanda oyun, eğlence, insanların birbirleri ile karşı karşıya gelmek için yarıştığı, ferdi ya da takım olarak ve insanlar arasında karşılıklı olarak yapılan fiziksel uğraşların bütünüdür (Honeybourne J, 2002).

Beden eğitimi ve spor birlikte ele alındığı zaman; İlhan ve Yavaş'a göre, kişinin beden, ruh ve fikir gelişimini Milli Eğitimin temel ilkelerine uygun bir şekilde sağlamaktır. Sportif çalışmaların bütününe ele alan oyun ve cimnastik kişinin bedenlen sağlam, zihin olarak uyanık ve ruhen sağlıklı olmasının bir aracı olarak görmektedirler. (Yaylacı, 2006).

Klasik eğitimin asıl amacı akademik disiplinlerdeki bilgileri çocuklara öğretmek çocukların bilişsel kapasitesini arttırmaktır. Beden eğitimi derslerinin amacı ise hijyen ve sağlıklı olmayı öğretmek, spor ve egzersiz de dahil olmak üzere fiziksel hareketin birçok şekli ve faydaları hakkında bilgi vermektir. Günümüzde toplumlar sağlıklı nesiller yetiştirmek için beden eğitimini genel eğitimin bir dalı, ayrılmaz bir parçası olarak görmelidirler. Bütün bu yüzden olayı bir devlet politikası olarak görüp fertlerin hayatlarının her parçasını kapsayacak şekilde biçimlenmesini sağlamalıdır. Özellikle de okullar beden eğitimi ve sporun sevdirelmesinde ve uygulatılması noktasında çok büyük önem arz etmektedir.

3.2 Değer Kavramı

Değer kavramı, genel manada incelendiğinde öncelikle, kişinin nesne ile etkileşiminden meydana gelen nitelik olarak ifade edilir. Bu bakımdan değer, öznel bir bakış açısıyla değerlendirilir. Sonuç olarak da değerler bireyden bireye farklılık göstermekte, değişik türde değer sınıfları ileri sürülebilmektedir. Eğitim kurumlarının genel hedef ve kazanımları incelendiğinde birçoğunun vatansever olma, temiz olma, saygı duyma, düzenli olma, empati kurma, adil ve girişimci olma gibi farklı değerleri benimsediği anlaşılmaktadır (Akbaş, 2008).

Literatüre bakıldığında zaman değerler insan davranışları ve bu davranışlar arasındaki ilişkiyi vurgulayan birçok tanımı içerir. Latince değer kelimesinin anlamı güçlü ve kuvvetli anlamına gelir ve insanların eylemlerinin nedenlerini, bu eylemleri meşru hale getirmek ve faaliyetleri değerlendirmek için bir araç olarak kullanılır (Aydın, 2011).

Felsefe bilim perspektifinde değerler kavramına bakıldığında zaman değişik alanlarında çok farklı anlamları bulunmaktadır. İnanç ve davranış eğilimleri değerler ile bağlılık gösterir. Bu durumda değer kavramları ilgili alanları ile birlikte ele alınmalıdır Felsefe, değer açısından “iyi nedir?”, “güzel nedir?”, “faydalı nedir?”, “doğru nedir?” gibi sorulara cevap ararken aynı zamanda değerlendirme faaliyetini belirli açılardan problem haline getirmektedir (Ulusoy & Dilmaç, 2012).

Toplumbilimi alanına göre değer kavramı; olgularının toplum, sınıf ve insan açısından taşıdıkları önemi belirleyen nesneleri ve bilinç niteliklerinin önemini vurgular (Hançerlioğlu, 2002). Hançeroğlu'nun sözlüğünde değer “Nesne ve olayların, insanca önemini belirleyen niteliği” biçiminde tanımlanmıştır. Yine bu sözlükte ruhbilimsel anlamda ise, değer kavramı “nesne ve olguların bireysel ve öznel önem taşıyan niteliği” şeklinde tanımlanmıştır.

Grünberg'e göre "değerler, temelde insan olarak bizlerin yaşadığı hayatın yeniden inşasıdır. Yani insan olarak bizler değer veririz ve bu yüzden de değer verdiğimiz için insanız" (Grünberg, 2000).

Değer teorisinin kurucuları olarak kabul edilen Schwartz ve Bilsky, değeri beş boyutta ele alırlar:

1. Kavramlar veya inançlar,
2. İstenen son durumlar veya davranışlar,
3. Belirli durumları aşan olgular,
4. Davranış ve olayların seçimini veya değerlendirilmesini yönlendiren bilinç,
5. Göreceli olması. (Schwartz & H Bilsky , 1987).

3.3 Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi, doğru ve yanlış ayırt etmemizi sağlamak için değerlerin öğretilmesi olarak tanımlanabilir. Toplumu oluşturan bireylerin hayatlarına denge ve anlam katan değerler, toplumların birlikte yaşamasına imkân tanır. Değerler doğuştan değil gözlem ve etkileşim sonucunda yaparak yaşayarak öğrenilir. Değerler eğitimi ahlaki, ruhsal, kültürel, toplumsal ve bireysel olarak bireylere duyarlılık geliştirmeyi aynı zamanda bunları içselleştirmeyi içerir.

İnsancıl yönünü giderek kaybeden ve yalnızlaşan insan; günümüzde oldukça artan suç unsurları, şiddet, usulsüzlük, savaş ve adaletsizlikler insana ve eğitimi boyunca yeniden değerler boyutunda bakılmasını gerekli kılmıştır. Bu sebeple son çeyrek yüzyılda çeşitli ülkeler ve uluslararası faaliyetlerde, Türkiye’de ise son on yılda Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından değerler eğitimi konusunda önemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Yapılan çalışmaların hızlanmasında ise küreselleşen dünyanın getirdiği fırsat eşitsizliği ve olumsuzluklar ile toplumun taleplerinin eğitime yansımalarına imkân veren demokratik tutumlardaki artışlar etkili olmuştur (Topkaya, 2013).

Değerler Eğitiminin Amaçları;

- İyi karakterli fertler yetiştirmek
- Temel demokratik değerleri güçlendirmek,
- Çocukların temel değerleri kendilerine ve topluma yararlı olacak şekilde psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun olarak edinmelerini sağlamak,

-Çocukların edindikleri değerleri davranışa dönüştürmeleri için fırsat sunmak,

Değerler eğitiminde, ferdin yaşamı içerisindeki toplumun rolü de son derece önemlidir. Toplum, illegal ilişkilerin ve “ben” duygusunun hâkim olduğu, ayrımlaşma, uzmanlaşma ve iş bölümünün geliştiği, sosyal ilintilerin sözleşmeye göre düzenlendiği, mevkilerin başarı sırasına göre verildiği sosyal düzen şeklidir (Kızılcıkelik & Erjem, 1992).

Eğitim kurumlarının toplumun iyilik ve esenliğini konu alan davranışlar kazandırmak gibi temel bir amaçla hareket etmelerinin yanında diğer bir görevi de geçmişte olduğu gibi günümüzde de değerler eğitimidir. Eski öğretim programlarında genel hedef olarak ifade edilmiş değerler, yeni öğretim müfredatında değerler başlığı altında ifade edilmiştir. (MEB, 2010).

Değerler eğitiminin amacına ulaşabilmesi için aşağıda belirtilen ölçütler göz önünde bulundurulabilir (Dilmaç, 2002).

Bireysel değer yönelimlerinin ortaya çıkması için öğrencilere yardım edilmeli ve birçok yöntem ve materyalin geliştirilmesi gereklidir.

- Yeni fikir ve yöntemlerin etkili kullanmaları için onlara çok sayıda tecrübeli eğitimci destek olmalıdır.

- Değer kavramının temellerinin sağlam oluşturulması için çeşitli teori ve yöntemler geliştirilmeli.

- Farklı konularda değerlerle ilgili biyografiler hazırlanmalıdır.

- Değer eğitiminde, bir diğer eğitime nasıl daha iyi hazırlık yapılacağını öğrenmek için birçok insanla eşgüdüm sağlanmalı.

- Değer eğitimiyle ilgili araştırmaların yapılmasıyla alakalı birçok insan teşvik edilmeli.

- Eğitimci üstlenmiş olduğu rolü gereğince yerine getirmeli.

Bu hedeflerin sonucunda, ifade edilen kriterler dikkate alındığında verilen değer eğitimi başarıya ulaşacaktır.

Ülkemizde, yeni programda eğitim sisteminde kullanılmak üzere değerler listesi oluşturulmuştur. Bu değerler şunlardır:

Adil olma	Özgüven
Barış	Özsaygı
Dayanışma	Saygı
Doğruluk	Sevgi
Dürüstlük	Sorumluluk
Hoşgörü	Toplumsallık
Kültürel Değerleri	Vatanseverlik
Koruma ve Geliştirme	Yeniliğe Açıklık

Adalet: “Adalet tarafsız, yansız olmakla ilgilidir. Bireylerin, grupların ya da kurumların herkes adına doğru olarak yaptıkları şeylerdir. Adalet, başkalarının haklarına saygı duymayı ve kabul etmeyi içeren anlayışlı ve adil olma anlamına da gelmektedir” (Öztürk, 2009).

Barış: “Sorunları fark edip çözüm yolları bulmaktır. Karşılaşılan sorunlara karşı çözüm becerilerini kullanma, milli ve dini bayramları kutlama, toplumsal paylaşımlar çerçevesinde yaşama ve toplum ile dayanışma halinde olma, benzerlik ve farklılıkların doğal olduğunu bilmektir.” (MEB, 2009)

Dayanışma: “Bir topluluğu oluşturan fertlerin duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması, tesanüt.” (TDK Sözlüğü, 2021)

Doğruluk: “Etik davranışların farkında olma, doğru ve yanlış davranışları ayırt etme, ilişkilerinde olumlu değerleri himaye etmek, taraf tutan davranışların farkında olma, yanlışlık içermeyen davranışlar sergileme, ön yargısız davranmadır” (MEB, 2009).

Dürüstlük: “Dürüstlük bireyin kendisi ve başkalarıyla ilgili doğru sözlü olmayı ifade eder. Dürüst birey aldatmayan, yalan söylemeyen ya da çalmayan kişidir. Dürüst birey başkasına ve kendisine saygı duyan kişidir” (MEB, 2009).

Hoşgörü: “Başka bireylerin sahip olduğu inanç ve yaşantısını anlamak, saygı duymak ve kabul etmektir. Hoşgörü çelişki, bağnazlık ve önyargılarıyla başa çıkma yoludur” (MEB, 2009).

Kültürel Değerleri Koruma ve Geliştirme: “Türk Bayrağı’nı ve İstiklal Marşı’nı bir değer olarak kabul etme, milli ve dini bayramları kutlama, yaşadığı yerleşim birimini ve ülkesini bir yuva olarak kabul görmek, cumhuriyetimizi korumak, güçlendirmek ve geliştirmek için çaba göstermektir. Müzeleri ve tarihi mekânları koruma ve gelişmesine katkı sağlamaktır.” (MEB, 2009)

Özgüven: “Güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varmak, ebeveynlerini tanıma ve onlarla işbirliği yapma, kurallara neden ihtiyaç olduğunu bilme, hatalardan ders çıkarma, gerektiği zaman büyüklerinden yardım alma, aile içerisinde alınan kararlara katılma ve görüşünü bildirme, etik davranışların güven verici olduğunu bilme, etkili “hayır” deme, zaman içinde duygu ve düşüncelerinde meydana gelen değişikliklerle saygı duyma, haksızlık karşısında sorgulayıcı olmak, aynı zamanda karşılıklı bağımlılığı tanımlayan kavramdır.” (MEB, 2009)

Özsaygı: “Duygularının ve kendinin farkında olma, kişisel bakımını yapabilme, bireysel farklılığını fark etme, geçmişini öğrenme, kendisiyle barışık olma, etik değerleri bilme ve hayatında bunlara önem vererek uygulama, başkalarına karşı görev ve sorumluluklarını bilme ve yardımlaşma, hata yapabileceğini kabullenme, kişisel eşyalarını özenli kullanma, kendisinin ve arkadaşlarının değerli olduğunu kabul etmedir.” (MEB, 2009)

Sabır: “İsteklerini erteleme, oyun oynarken uygun davranışlarda bulunma, eğlenmek için uygun zamanı beklemek, etkili dinleme, amaç belirleme, hata yapmanın doğal bir unsur olduğunu kabullenme, duygularını kontrol edebilmektir.” (MEB, 2009)

Sevgi: “Kendini, ailesini akrabalarını, arkadaşlarını ve başkalarını sevme, çevresindeki insanlarla iyi ilişkiler geliştirmek için sevgi duygusunu temel almak, okulda karşılaştığı kişilere ve durumlara karşı sevgi ile yaklaşma, başkalarının farklılıklarının doğal olduğunu kabullenme, milli ve dini bayramlarda sevgi duygusunu açığa çıkarma, yaşadığı yerleşim birimini ve vatanını sevmedir.” (MEB, 2009)

Saygı: “Bireyin kendi ve başkalarına karşı saygı göstermesidir.” (Öztürk, 2009)

Sorumluluk: “Erken çocukluk dönemlerinden başlayarak çocuğun yaşına, cinsiyetine ve gelişim düzeyine ve özelliklerine uygun olarak görevlerini yerine getirmesidir.” (MEB, 2009)

Toplumsallık: “Toplum tarafından kabul edilen görgü kurallarını uygulama, arkadaş edinme ve onlara hissettiği duygularını söyleme, kurallara uymanın sonuçlarını öğrenme, başkalarının eşyalarını izin alarak kullanma, arkadaşlarıyla oyun oynamak ve eğlenmek için gerekli şeyleri yapmak, grup farkındalığı oluşturma ve grubunun çıkarlarını koruma, arkadaşlarına cesaret vermedir” (MEB, 2009)

Vatanseverlik: Halkın huzur ve iyiliği için her türlü özveride bulma, yurdu adına sorumluluklarını kabul eden insan topluluğunun bir üyesi olma anlamına gelmektedir.

Yardımseverlik: “Başkalarını gözetmek. Başkalarına yardımda bulunmak için harcanan çaba ve emektir. Bunlara çevrenin ve hayvanların ihtiyaçları da eklenir.” (Öztürk, 2009)

Yeniliğe Açıklık: “Bilgi edinmek adına uygun sorular sorabilme, geçmişten günümüze tüm yenilik ve değişiklikleri araştırma, geleceği hayal etme ve zihinde hazırlama, yeni ve farklı fikirler üretme, iş birliği içinde olmak, problem çözme ve karar alınırken görüşlerini bildirme karar sürecine katkıda bulunma, hedefleri belirleme, yenilikleri deneme cesareti gösterme ve denemekten zevk alma, teknolojik bir ürün tasarımı yapmaktır.” (MEB, 2009)

3.4 Değerlerin Sınıflandırılması

Değerler, günümüze kadar yapılmış araştırmalar incelendiğinde çeşitlerine göre olarak kategorilere ayrıldığı görülmektedir. Allport, Vernon ve Lidzey (Alport, Vernon, & Linzey, 1960), araştırmalarında değerleri; estetik ve bilimsel açıdan, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerler olmak üzere altı temel sınıfa ayırmıştır. Değerleri ayrıca temel ve ara değerler olarak sınıflandırabileceğimiz gibi, bu değerler de kendi aralarında alt kategorilere ayrılabilir (Topçuoğlu, 1999).

Temel değerler kişisel ve sosyal değerler olarak iki farklı şekilde ele alınır. Temel değerleri sınıflandırmada esas amaç; değerlerin topluma ya da kişiye dönük olması, kişiye özgü olmasıdır. Örnek verilecek olursa iç huzur, selamet gibi değerler kişiye

özgü değerler iken, barış içinde yaşamak ve kardeşlik gibi bağlar kişiler arasında özel bir anlam ifade eder. (Güngör, 1995), değerleri altı grupta incelemiştir. Bu gruplar; estetik, teorik, iktisadi, siyasi, sosyal ve dini değerler olarak ifade edilir.

Yabancı literatürde en çok bilinen değer sınıflandırılması Nelson, Rokeach, Spranger ve Schwartz'a ait sınıflandırmadır (Yazıcı, 2006).

3.4.1 Rokeach Sınıflandırması

Rokeach değerleri; amaç ve araç değerler olmak üzere iki grupta ele alır. İnsanın hayatının amacı ilgili olan değerler amaç değerleri kapsarken, araç değerler ise bu amaç değerlere ulaşmada yardımcı rol oynayan değerlerdir. Örnek verecek olursak amaç değer; zengin ve rahat yaşamakken, araç değer ise çok çalışmaktır. Mükemmel bir yaşam amaç değerken bunun araç değeri tertip ve düzendir (Fırat, 2007).

3.4.2 Spranger sınıflandırması

Spranger'a göre değerler altı temel gruba ayrılır:

1. Teorik insan: Temelde, bilginin sistemli olarak sıralanmasıyla ve gerçeğin ortaya çıkarılması ile ilgilenir. Bilim insanları ve felsefeciler genel olarak bu kategoridedir.

2. Ekonomik insan: Temelde faydalı olan şeye yönelir. O iş dünyasının, üretimin, piyasanın, malların tüketilmesinin ve ekonomi kaynaklarının kullanılması konuları ile ilgilenir.

3. Estetik insan: Hayatın sanatsal yönleri ile ilgilenir. Yaratıcı bir sanatçı olmasına gerek yoktur.

4. Sosyal insan: Onun için temel değer insan sevgisidir. İnsana değer verir.

5. Politik insan: Bu insan tipi temelde güce yönelimlidir. Bu sadece politikada değil fonksiyon gösterdiği her alanda böyledir. Onun için en baskın değer beraberliktir.

6. Dindar insan: İnsanoğlu olmanın ötesinde bir amaç hissi, bütünlük ve beraberliğe değer verir.

3.4.3.Nelson sınıflandırması

Nelson'a göre değerlerin; bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerler olarak üçe ayrılır.

3.4.4. Schwartz sınıflandırılması

Schwartz (1992), değerler teorisini ortaya çıkarırken 56 değeri 10 temel tipe ele almıştır. 10 temel tip ve 56 değeri şu şekilde ele almıştır:

Güç: Toplumsal pozisyon, insanlar ve kaynaklar üzerindeki irade gücü. Buna bağlı değerler: Sosyal güç, otoriter olmak, zengin olmak, toplumdaki konumunu korumak ve insanlar tarafından kabul görmek.

Başarı: Toplumsal normları konu alan bireysel başarı eğilimidir. Buna bağlı değerler: Başarılı olmak, alanında yetkin olmak, hırslı olmak ve zeki olmak.

Hazcılık: Bireysel zevk ve haz ilkesine yönelim. Buna bağlı değerler: Zevk ve hayatın tadına varabilmek.

Uyarılım: Coşku ve yenilik arayışı. Buna bağlı değerler: Cesur olmak, heyecanlı ve değişken bir hayata sahip olmak.

Özyönelim: Eylemlerde ve düşüncelerde bağımsız olmak. Buna bağlı değerler: kreatif olmak, merak ve heves duyabilmek, bireysel amaçları belirlemek, özgür olmak ve kendisine saygısı olmak.

Evrenselcilim: Hoşgörü, anlayışlı olmak. Yaşadığımız hayatta tüm insanlığın ve tüm doğanın iyiliği için özen göstermek. Buna bağlı değerler: Açık düşünceli olmak, dürüst olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde doğayla bütün olmak, çevreye zarar vermemek.

İyilikseverlik: Bireyin yakın çevresindeki insanların iyiliğini gözetmesi ve istemesi. Buna bağlı değerler: Yardımsever ve affedici olmak, güvenilir olmak, sorumluluk sahibi olmak, gerçek dostluklar edinmek.

Geleneksellik: Kültürel açıdan dinsel töre ya da fikirlere açık olup bağlılık göstermek. Buna bağlı değerler: Alçakgönüllü olmak, inanç sahibi olmak, hayatın kendisine

verdiği durumları kabullenmek, gelenek ve göreneklere saygılı olmak, ölçülü olmak ve dünyevi işlerden uzaklaşmak.

Uyma: Başkalarına zarar verebilecek eğilim ve fiillerin toplumsal beklentilere karşı sınırlandırılması. Buna bağlı değerler: görgülü olmak, kanaatkâr olmak, ebeveyn ve yaşlılara saygılı olmak ve kendini denetleyebilme kabiliyeti göstermek.

Güvenlik: Toplumlar arası barış ilişkilerinin korunması ve ferdin iç huzurunun devamlılığı. Buna bağlı değerler: Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesi için çaba harcamak, aile güvenliği, İyiliğe iyilikle karşılık vermek (Kuşdil & Kağıçbaşı, 2000).

3.5 Beden Eğitimi ve Spor ile Değerler Eğitiminin Verilmesi

Beden eğitimi bireyin hareket gereksinimlerinin en temeli olarak kabul edilir. Fiziksel etkinlik ise yaşamı devam ettirmek için gerekli bir ögedir. Genel eğitim içerisinde beden eğitimi bölünmez bir unsurdur. Beden eğitiminin birçok faydası bulunmaktadır, duyguların kontrol edilmesine katkıda bulunurken karakter ve kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler. Beceri gelişimi ve zihinsel gelişim için çeşitli imkanlar sunar. Beden eğitimi dersinde uygulanan eğitsel oyunların dinamik niteliği, fertlerin doğru davranış sergileme biçimleri elde edebilmeleri için kullanılabilir. Bu sebeple beden eğitimi ve sporu bir vasıta olarak kullanabilir ve değerlerin bu yolla kazanılmasını sağlayabiliriz.

Günümüzde “UNESCO” spor faaliyetleriyle uğraşan fertlerin erdem ve sosyal davranışlarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Özbey & Güzel, 2009). Sporun bu faydalarının yeni değerleri bireylere kazandırırken çocuk ve yetişkin kişilerin gelişmesi ve Sporun çocukların eğitim hayatında daha fazla yer alması gerektiği çoğu kez vurgulanmıştır. Bu sebeple değerler eğitiminde spor vazgeçilmez bir olgudur.

Sporun temel hedefleri, insanın fiziksel gelişimlerinin yanı sıra psikolojik sağlığını da korumak ve geliştirmek olduğu gibi bireylerin ortaya çıkmamış birçok farklı özelliklerini ve yaratıcı yönlerini ortaya çıkarmaktır. Spor faaliyetlerinin çocukların ve yetişkinlerin hayata karşı uyum sağladığı ve aynı zamanda toplumlaşmayı olumlu etkilediği yapılan araştırmalarda ortaya konmuştur (Taşkiran, 2009).

Ayrıca sportif faaliyetler içinde bulunan çocukların arkadaş sayılarının arttığı ve sosyalleştikleri görülmektedir. Küçük yaşlardan itibaren spor yapma alışkanlığı kazanan çocuklar yaşam boyu spor alışkanlığı da kazanır (Wright, 1993). Spor ile çocuklar bu alışkanlıkları kazanılırken, eğlenme, gevşeme ve dinlenme gibi fırsatlarını da elde ederler (Yıldıran, 2005).

Değerler eğitimi sırasında rastlanan en büyük sorunlardan biri de çocukların eğleneceği içeriklerin elde edilememesidir. Spor doğası gereği ile değerleri öğretirken eğlenceli ortamı oluşturur ve katılımı istekli hale getirir. 2002 yılında spor vasıtası ile verilen eğitim forumu hazırlanmış ve sunulan bildiride sporun bütün insanlığı eğiten bir araç olduğu üzerinde durulmuştur. Sporun fiziksel kuvveti geliştirmesinin yanı sıra ahlaki gelişimi de sağladığı söylenmiştir. Verilen bu kararda, spor ile bireylerin gelişiminin desteklenmesi gerektiği bütün ilgili kuruluşların da bu konuda önemli sorumluluklar üstlenmesi gerektiği kabul edilmiştir (Özbey & Güzel, 2009).

Ortaokul 2017 yılı Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programında (5-8. Sınıflar) Yer Alan Değerler Bu Şekildedir;

Değerler	Değerlere İlişkin Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, Eşit davranma, paylaşma
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, etik davranma, güvenilir olma, sözünde durma
Özdenetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu alabilme, özgüven sahibi olma
Sabır	Azimli olma, tahammül etme

Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme
Yardımseverlik	Cömert olma, Fedakâr olma İş birliği yapma Merhametli olma Misafirperver olma Paylaşma

3.6 Fair Play ve Sportmenlik Kavramı

İngilizce kelime anlamı fair play, adil oyunu tanımlayan ve güzel, dürüst, namuslu, uygun, doğru vb. gibi anlamlara gelen “fair” sıfatı, İndo-Germen kökenli bir kavram olarak tanımlanmıştır (Yıldıran, 2011).

Fair play hayatın ve toplumsal düzenin tüm alanındaki ilişkilerin düzeyinin nasıl olması gerektiğini vurgulayan ve aynı zamanda tarihsel bakış açısıyla incelendiğinde gelişim potansiyelinin hemen hemen sporla aynı olduğu görülmektedir. Spor ve fair play kavramları birlikte incelendiğinde “spor” kavramı hareketi ifade ederken “fair play” kavramı spor eyleminin ahlaki boyutunu ifade eder. Bu bakımdan fair play, sporcuların yarışmalar sırasında şartlar zorlu olsa bile kurallara sabırla, tutarlı ve bilinçli bir şekilde bağlı olması, haksız avantaj oluşturup fırsat eşitliğini bozacak durumlardan kaçınılması, rakibin aleyhindeki durumlarından faydalanılmaması, rakibin kendi varlığının devam etmesini sağlayacak bir partner olarak görülmek ve rakibe değer verilmek olarak ifade edilmiştir. (Yıldıran, 2011).

Sporun, topluma ve yeni kuşağa değerleri öğretmek ve bütünleşmeyi sağlamak gibi birçok önemli görevleri vardır. Sporda “fair play” kavramı “üst ahlak” kavramı ile karşılığı açıklanmaktadır. Bu anlamda fair play yalnızca sporcuların karşılaşmalar esnasında yazılı olan kurallara uymaları değil, kurallarda yazılı olmayan evrensel bir ahlaki davranış ve tutum içinde olmalarıdır (Tiryaki, 2006).

Sportmenlik, spor müsabakaları sırasında erkek ya da kadın sporculardan beklenen eylemleri ifade etmektedir. Başka bir deyişle sportmenlik, kural dışı davranışlarla galip gelmeyi istememek, rakibe iyilikle ve cömert ve bir davranış sergilemek olarak tanımlanmaktadır (Elik , 2017). Uluslararası Sportmenlik Birliği 1926 yılında sportmenlik ilkelerini her açıdan ele alarak çocuk oyunlarından uluslararası alanda düzenlenen karşılaşmalara kadar yeniden düzenlemiş ve sportmenlik ilkelerini sekiz farklı kategoride birleştirmiştir (Koç, 2013).

1. Kurallara uymak.
2. Takım arkadaşları ile bağlılık.
3. Kendini zinde tutmak.
4. Öfke kontrolü.
5. Oyun esnasında şiddet içeren eylemlerden uzak durmak.
6. Galibiyet alınca sevinmemek.
7. Mağlubiyet alınca yıkılmamak.
8. Sağlıklı bir vücut kompozisyonuna sahip olmak için sağlam ruhlu ve açık fikirli olmak.

Sportmenlik davranışında rakip ile iş birliği esas olarak kabul edilir ve buna göre davranış sergilenir. Müsabaka sırasında yarışmanın temel hedefi sporcuların sergiledikleri becerilerin karşılaştırılmasıdır. Karşılaşma esnasında hakem hatalarına bağlı olarak bazen yanlış kararlar alınabilir. Sportmenlikte önemli olan hakem hatalarında sporcunun kendisine haksız avantaj sağlamasına sebep olan kararları kabul etmemektir (Gürpınar B. , 2009).

Sportmenlik davranışına sahip olan sporcular rekabet içeren oyunlar esnasında hangi davranışları uygulaması gerektiğini değil, davranışı nasıl uygulaması gerektiğini önemser. Örneğin; rakibini istemeyerek yere düşmesine sebep olan sporcunun rakibini elinden tutup kaldırması, yanlış karar alan hakemlerin kararlarının sporcular tarafından düzeltilmesi ve sporcuların kurallara tam anlamda bağlılık göstermesi sportmenlik davranışlarını göstermektedir (Gürpınar B. , 2009).

Sportmenlik, sporda müsabaka esnasında önerilen davranışların sergilenmesini, hayatın tüm alanlarında dürüst ve güvenilir olmanın uygulanmasını gerekli kılmaktadır (Gürpınar B. , 2009).

Sosyal birlik olarak sportmenlik anlayışında kurallarla birlikte çizilen sınırlar içerisinde oynamak dostluk açısından önemli görülmektedir ve bu anlayışta sporcular geçmişimizden gelen geleneklerimizi, eğilimlerimizi ve alışkanlıklarımızı korumaktadırlar. Bu anlayıştaki oyunda kazanmaktan daha çok oyunun nasıl oynandığı önemlidir. Sportmenlikte ifade edilen ikinci anlayış ise etimolojiktir. Rekabet sergilenen sporlarda kazanmak, çalışmak ve özveri önemli olmaktadır spor fiili özünde zevk ve eğlenceyi hedeflemektedir. Bu yüzden sportmenlik bir adalet görüşü olmuş aynı zamanda da eğlenmek amaç olarak ise eğlenmek amaç olarak kabul edilmiştir. Oyun ve sporun ruhunun aynı ortak noktalarının bulunması ve oyunun zevk aracı olmaktan çıkmaması vurgulanmıştır. Sportmenliğin üçüncü anlayışı olan fedakârlık görüşü ise; dürüst olmak ve adaletli davranmak için yapılan davranışları içerir. Bu esnada sporcuyu harekete geçiren dürtü diğer sporcular için kaygı duymaktır. Böylece fertler diğerleri için iyilik yapmayı amaç edinmektedir (Gürpınar B. , 2009).

Sportmen bireylerin sayısının arttırılması ve sporda ahlaki durumun toplum geneline yayılması için yapılması gereken en önemli hareket eğitim boyutuyla gerçekleştirilebilir. Ülkemizde okul çağındaki nüfusun kalabalık olması ve geleceğin sporcularının okul sıralarından geçmesi eğitimin hangi ölçüde önem arz ettiğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Değerlerin uygulama boyutu ile kazandırılmasının sağlanması beden eğitimi dersini daha da dikkat çekici hale getirmiştir.

3.7 Beden Eğitimi ve Spor Dersinde Sportmenlik

Spor müsabakaları sırasında erdemsiz davranışların her geçen gün artmasıyla birlikte bu durum beden eğitimi ve spor derslerini de etkilemiş ve özellikle 70’li yıllardan itibaren beden eğitimi derslerinin bireyleri sosyalleştirme eyleminin Fair Play’e yönelik davranışları yeterli ölçüde güvence altına almadığı belirlenmiştir. Spor ahlakında uygun görülmeyen davranışların okul sporlarında önemli hale gelmesinin sebebi olarak; öğrencilerin Fair Play’e özendirilmemesidir. Fair Play ile ilgili bilgiye sahip olmamaları ve her ne olursa olsun sadece kazanma dürtüsüyle motive edilmeleri gösterilmektedir (Yıldıran, 2005).

Okul sporlarında sportmenlik davranışa uygun hareketler sergilenebilmesi için öncelik olarak sportmenlik kavramının okul sporları kapsamında ne anlama geldiği açık bir şekilde ifade edilmeli ve farklı öğretim yöntem ve teknikleriyle bu kavram çocuklara aktarılmalıdır. Ayrıca sadece yazılı kurallar olarak değil, çocukların gizil öğrenmeler yolu ile bu kuralları özümsemeleri sağlanmalıdır. Bütün bunlar beden eğitimi ve spor dersi içerisinde sportif etkinlikler ile spor ahlakı eğitimini gerekli kılmıştır ve bunun sayede ahlaki olmayan davranışların azalması beklenmektedir.

Spor eğitimi, insanı uyandırarak harekete geçirmektir. Bu sayede tüm insanlığı amaç edinir. Spor eğitimi ile fertler sporun temel hareket özelliklerini kazanmaktadır ve sporun düşünsel alt yapısının temellerini atmaktadır. Fertler yapmış olduğu sporla bedenini kullanır ve ona hitap eder. Böylece kendi isteği çerçevesinde bedenini belirlediği ölçüler ile yönlendirir. Spor olayının tamamında var olan heyecan, sevinç, üzüntü, büyüklük gösterebilme, hoşgörü, duyarlılık ve sportif bilinç kazanımı ön plandadır. Bu sayede birey spor kültürünü spor faaliyetleri ile elde etmektedir. Spordaki düşsel altyapılar i birey ahlaki ilke ve değerlere sahip olmaktadır. Fertler bir spor branşı ile o branşın temel niteliklerini de benimsemektedir. Sporun temel niteliklerini benimseyen fertler böylece sportif kimliğin gerektirdiği bilgileri de kazanmaktadır (Erdemli, 2008).

Bireyler doğru bir şekilde geliştirdiği sportif bilinç ile hayatlarında sevinçli hissederek yaşarlar. Çünkü spor ile birey kendini özgür ve hayata dair daha güçlü hisseder. Spor eğitimi almamış kişiler önemli başarılar yakalasalar dahi bir şeylerin boşluğunu dolduramaz ve her zaman hissetmektedirler (Erdemli, 2008)

Sporda ahlaki prensiplerin beden eğitimi ve spor dersi çerçevesinde ne derece önemli olduğunun görüldüğü beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (MEB, 2018) incelendiğinde; programda özel amaçlar bünyesinde öğrencilerin “spor faaliyetlerine katılım yoluyla spor bilinci edinmiş, sosyal fertler olarak yetişmesi ve çevresindeki insanların varlığını da kabul ederek onlara karşı her zaman dürüst, saygılı adil oyun (fair play) davranışta bulunması ve bunu alışkanlık edinip devamlı hale getirmesi” gibi hedefler içermektedir.

Beden eğitimi ve spor dersi öğretim programına bakıldığında değerlerin ve ahlaki davranışların okul sporları kapsamında ne derece önemsendiğini göstermektedir. Bu kapsamda okul sporlarının amaçları; çocuklarda bedensel, zihinsel, ruhsal sağlık bilincinin oluşmasına katkıda bulunmak ve bu çerçevede değerlerin kazanılması olarak ifade edilir. Bu amaçlar doğrultusunda çocuk ve gençlerde dayanışma, iş birliği, kural bilinci oluşturarak bireyler arası uyumu sağlamak önemli bir nitelik olarak ifade edilir (Pehlivan, Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi, 2004).

BÖLÜM III

İLGİLİ ALAN YAZINI

Araştırmanın bu bölümünde; değerler eğitimi konusunda yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.1 Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Germine tarafından (2001) yılında ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada, deney grubu öğrencilerine değerler eğitimi uygulaması yapıp bu uygulamanın öğrencilerin kendileri ve çevresindekilere yönelik saygı boyutundaki farklılık düzeyini araştırmıştır. Araştırma sonucunda bulgulara bakıldığında ise katılımcılara verilmiş olan değerler eğitimi programının, bireylerin öz saygı düzeyleri ile çevresindekilere olan saygı düzeylerinin yükselmiş olduğu görülmüştür.

Lamberta (2004) ise çocuk psikiyatri merkezinde tedavi edilen 52 katılımcı çocuktan 12 ile 18 yaş arasında yer alan ve tedaviye cevap veren 18 öğrenci üzerinde inceleme yapmıştır. Deney grubuna dört seanslık değerler eğitimi uygulaması yapmış, kontrol grubuna ise herhangi bir uygulama yapmamıştır. Toplamda 12 tane değer kazandırılması hedeflenmiştir. Bulgular incelendiğinde ise özgürlük değerinde anlamlı fark tespit edilmiştir.

Bir diğer çalışmada ise Kropp, (2006) bireylere uygulanan ahlaki gelişim programı kapsamında bireylerin sorumluluk alma düzeylerindeki farklılıkları incelenmiştir. Program sonuçlandığında sorumluluk alma düzeyinde büyük ölçüde etkili olduğu anlaşılmıştır. Bulgular incelendiğinde ise insani değerler eğitimi uygulamasına katılan öğrencilerin sorumluluk alma davranışı kazandıkları ve sadece kendileri değil çevresindekilere de karşı daha sorumlu davranışlar sergiledikleri, insani değerlerin kazanımı açısından önem arz ettiği görülmüştür.

Leichsenring (2010) Avusturalya’da yapmış olduğu araştırmada okullarda verilen değerler eğitimini incelemiştir. Çalışmada Avusturya hükümeti tarafından değerler eğitimi uygulamasında kullanılan teknikler ve Avustralya sınırları içindeki okullarda değer eğitimi programları üzerinde durulmuştur. Bulgulara bakıldığı zaman başarılı bir

değerler eğitimi programı uygulanabilmesi için okul yöneticileri, personeli, öğretmenler, öğrencileri koordinasyon ve iş birliği içinde olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Mei-ju, Chen-Hsin ve Pin-Chen (2014), araştırmasını Güney Tayvan şehirlerinde ailelerin günlük yaşamına etki eden karakter geliştirme uygulaması kullanarak 10 anaokulu öğrencileri ve ebeveynleri üzerinde yapmıştır. Bulgulara bakıldığında değerler eğitimi ile karakter eğitiminin birlikte verilmesi ebeveynler ve çocuklar arasındaki bağı güçlendirdiği ve çocukların karakter gelişimini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Uyu tarafından (2015), Öğrencilerin temel yeterliliklerinin geliştirilmesinde yerel değerlere dayalı bir eğitim programının katkısı üzerindeki etkililiğini incelemiştir. Bulgular incelendiğinde yerel kültüre bağlı değerler eğitimi programının öğrenme kalitesini artırdığı ve yerelleştirilmiş içeriğin öğrenmeyi çeşitlendirebileceği anlaşılmıştır.

Mark (2017), ortaöğretim öğrencisi olan 99 futbolcu ile gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında sporcuların sportmenlik davranış düzeylerini araştırmıştır. Araştırma sonunda bulgulara bakıldığında zaman kız ve erkek öğrencilerin sportmenlik davranış düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir.

2.2 Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Kuşdil ve Kağıtçıbaşı'nın (2000) yapmış oldukları çalışmada Türk öğretmenlerinin dini ve değer yönelim algılarını belirlemeyi amaçlamış. Katılımcıların değer yönelimlerini, aile yapısı tercihi ve dinsel yönelim düzeylerini gruplara ayırarak incelemişlerdir. Küçük aile seçiminde bulunan öğretmenler kalabalık aile tercih grubuna göre, yeniliğe açıklık değerlerine daha fazla, muhafazakâr yaklaşım değerlerine ise daha az önemsediklerini belirtmişlerdir.

Erdem (2003), tarafından yapılan araştırma ise öğretim üyeleri ve üniversite çalışanlarının değer yönelimlerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmada değerlerin sıralanmasında ilk üç değer, eğitimde niteliğe önem verme, bilimsellik ve öncülük olarak ifade edilmiştir. Bu değerleri, dürüstlük, saygınlık ve güven değerleri takip

etmektedir. İleriki yaşamlarında sahip olunması beklenen değerler ise, öncülük, bilimsellik ve çağdaşlık olarak ifade edilmektedir.

Yapıcı ve Zengin (2003), tarafından ilahiyat fakültesi öğrencilerinin değer tercihlerini belirlemek için yapılan araştırmada ise, cinsiyet ve bölüm değişkenleri, değer tercihlerinin sıralamasında anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin değer tercihlerinde anlamlı farklılıklar ortaya çıkaran konular sosyal ve ekonomik sermaye, ilahiyat fakültesini isteyerek ya da istemeyerek tercih etme, öğrenim görülen sınıf ve dine bağlılık düzeyleri olarak belirlenmiştir.

Akandere vd.'nin (2009) lise düzeyinde yapmış olduğu çalışmasında, beden eğitimi ve spor derslerinin ahlaki gelişime etkisini araştırmıştır. Ahlaki yargı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir, Sporla uğraşan bireylerin, sporla uğraşmayan fertlere göre ahlaki yargı seviyelerinin daha iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir ve spor yapan bireylerin branşlarına göre anlamlı fark tespit edilmemiştir. Ayrıca spor yapan ve yapmayan bireylerin cinsiyet değişkeni arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Bu fark kadın öğrenciler lehinedir ve ahlak düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir.

Şebin ve arkadaşlarının (2010) sporcuların branşlarına göre fair-play davranışlarını inceledikleri çalışmalarında; oyun ve hakem kurallarına uymanın oyunu kazanmaktan daha önemli olduğunu rakibinin sakatlanmaması için gerekirse kazanmaktan vazgeçebileceklerini ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin fair-play algılarının yüksek olduğu, hakem kararlarının her koşulda doğru olduğuna ilişkin sonuçların ise düşük olduğu anlaşılmıştır.

Kuter ve Kuter'e (2012) göre beden eğitimi ve spor öğretmenleri okuldaki bütün öğrencilerle daha kolay iletişim kurmakta ve öğrencilerin güvenliğini kazanabilmektedirler. Bu bakımdan beden eğitimi öğretmenleri birçok öğrenci için rol model olmakta ve değerler eğitimi verme konusunda daha etkilidirler. Sonuç olarak beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitiminin; kolay, güçlü, eğlenceli bir şekilde yapılabilmesi için beden eğitimi öğretmenlerine daha fazla imkân sağlanması gerektiğini ifade etmektedir.

Yıldız (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, beden eğitimi dersinde öğrencilerin değer yönelimlerinin belirlenmesi amacıyla Beden Eğitimi Dersi Değer Yönelimi

Ölçeği geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde görüşme, açık uçlu soru ve literatür taraması sonucunda deneme maddeler oluşturulmuş, konu alan uzman görüşü alınmış ve öğrencilerle ön görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Düzenlenen maddelere 663 öğrencinin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda açıklayıcı faktör analizi ile doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda 5'li likert tipi derecelendirilmiş ölçeğin sportif erdem, dayanışma, özgüven, duyarlı olma, sorumluluk ve millî kültür olmak üzere altı boyutta toplandığı; ölçekte yer alan 28 maddenin iç tutarlık katsayısının 0,919 olduğu; ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir.

Engin'in (2014) çalışmasında öğrencilerin değerler eğitimi programında yer alan değerlerle ilgili bilişsel davranışları, duyuşsal özellikleri, değerleri gösterme düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılaşma göstermekte midir sorusuna cevap 40 aranmıştır. Açık uçlu sorular formu ön test sonuçlarına göre deney ve kontrol gruplarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüş, aynı formu son test sonuçlarına göre deney grubunda kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık görülürken kontrol grubunda cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı gözlenmiştir. Demokratik değerler ölçeği ön test ve son test puanları deney ve kontrol gruplarında cinsiyete göre anlamlı farklılaşmamıştır. Deney grubundaki kız ve erkek öğrenciler arasında gözlem sonuçlarına göre anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kontrol grubunda sadece birinci gözlemde cinsiyete göre kızlar lehine anlamlı farklılık gözlenmiştir. Değerler toplumsal yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak görülür ve toplumsal değişimin sürekliliği göz önüne alınırsa program geliştirme uzmanlarının dönemin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak farklı disiplinlerle bütünleştirilmiş değerler eğitimi programları hazırlamalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Erkol (2015) araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre sportif erdem alt boyutunda kız öğrencilerinin erkek öğrencilere oranla algı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet değişkeninin dayanışma, duyarlı olma, özgüven alt boyutlarında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre algı düzeylerinin fazla olduğunu ifade etmektedir.

Gümüş (2016) tarafından 4. sınıflar üzerinde yapmış olduğu doktora çalışmasında; Türklerde büyüklere saygı, aile birliğini benimseme ve vatanseverlik değerlerinin karma yaklaşım tekniğini kullanarak öğrenci tutumlarını araştırmıştır. Araştırma

sonucunda, deney grubunun tutum puanlarının yükseldiği ve anlamlı derece farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Karma yaklaşım tekniği kullanarak verilen değer eğitiminin öğrencileri olumlu yönde etkilediği ve ilgili değer öğrenimini kolaylaştırdığı tespit edilmiştir.

Koç ve Güllü (2017), sportmenlik davranışlarını bazı değişkenlere göre ortaöğretim öğrencileri üzerinde incelenmeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya 550 lise öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonunda bulgulara bakıldığı zaman, öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışlarının, cinsiyet değişkenine ve meşgul oldukları spor branşına göre farklılık gösterdiği belirlenmiş ve ayrıca öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışları ile saldırganlık değerleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Demir (2018), 2. sınıflar üzerinde yapmış olduğu araştırmada hayat bilgisi dersi içerisinde sorumluluk değerini kazanma ve değer eğitimi yaklaşımlarında nasıl bir değişim olduğunu ayrıca ne düzeyde etkilediğini araştırmıştır. Bulgulara bakıldığında ise uygulamanın yapıldığı bütün sınıf şubelerinde, öğrencilerin belirlenen sorumlulukları kazandıkları ve verilen eğitimin olumlu sonuçlandığı görülmüştür.

BÖLÜM IV

MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren-örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizine yönelik bilgiler verilecektir.

4.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacına hizmet etmek için uygun ve ekonomik biçimde verilerin toplanması, çözümlenmesi için gerekli koşulların oluşturulmasına araştırma modeli denir (Karasar, 1999). Araştırmalarda koşulların hazırlanması için iki yaklaşım modeli vardır bunlar; nicel ve nitel araştırma yöntemleri olarak adlandırılır.

Nicel araştırma; yaşadığımız olayları ve olguları nesnel hale getirip, somutlaştırarak ölçümleyip sayısal veriler ile ifade eden araştırma türüdür. Nicel araştırma yönteminde verilerin toplanıp analizlerinin yapılarak, iki değişken arasındaki ilişki kanıtlanmaya çalışılır. Nitel araştırma ise olayların gerçekçi ve bütüncül olarak doğal ortamlarında incelenmesine yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türüdür (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Funda, 2016).

Bu araştırma; nicel araştırma modeline göre tasarlanmış olup, betimsel tarama ve korelasyonel (ilişkisel) araştırma desenleri kullanılmıştır. Korelasyonel (correlational) araştırma iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemek ve bu değişkenler arasındaki neden ve sonuçlarıyla alakalı ipuçları üretmeyi amaçlayan araştırmalardır. Genel anlamda korelasyonel araştırma bazı ilişki türlerinin ne derece var olduğunu anlamaya çalışır. Bu yüzden elde edilmek istenen verileri toplarken gerekli olan bilgilerin toplanması haricinde, araştırmacının veriler üzerinde herhangi bir şekilde yönlendirme ya da müdahalede bulunmaması gerekir. Dolayısıyla araştırmacı, doğal olarak ortaya çıkan olgular arasından ilişkileri bulmalı ve tanımlamalıdır (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Funda, 2016).

4.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın amacına bağlı olarak ihtiyaç duyulan verilerin elde edildiği canlı ya da cansız büyük gruba evren denir (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, &

Funda, 2016). Bu kapsam doğrultusunda araştırmanın evrenini, Ankara ili Keçiören ilçesindeki ortaokullar oluşturmaktadır.

Örneklem, evren içinden seçilen ve evrenin sınırlı bir parçası olan, özellikleri hakkında bilgi toplanan küçük gruplardır. Örnekleme ise evrenin özellikleri belirleyip tahminlerde bulunabilmek için evreni temsil edecek örnekleri seçmek ve bu işlemlerin tümü yaparken gerçekleştirilen tüm süreçleri tanımlar (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Funda, 2016). Bu kapsam doğrultusunda araştırmanın örneklemini, Ankara Keçiören ilçesi 23 Nisan Ortaokulu 5,6,7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu araştırmada örneklem seçimi olarak “uygun (kolayda ulaşılabilir)” örneklem yönteminden yararlanılmıştır. Uygun (kolayda ulaşılabilir) örneklem, zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar sebebi ile örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir. Bu yöntemde araştırmacı, ihtiyacı olan gruptaki büyüklüğe ulaşana kadar en ulaşabileceği yanlıtlılardan başlar, örneklemini oluşturur ve örnek üzerinde araştırmasını yapar (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Funda, 2016).

4.3 Verileri Toplama Aracı

4.3.1 Sportmenlik Davranış Ölçeği

Koç (2013) tarafından ortaokul öğrencileri için tasarlanmış olan “Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Ölçeği” 5’li likert tipi ölçek olarak hazırlanmıştır. Ölçek toplamda 22 maddeden oluşmaktadır. Dereceleme biçimi ölçeğin uygun davranışı ölçmeye yönelik olarak 5(her zaman), 4(çok sık), 3(ara sıra), 2(nadiren), 1(hiçbir zaman) şeklinde sıralanmıştır. Ölçeğin iki alt boyutu bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; “pozitif davranış sergileme” (PDS)’dir ve Cronbach Alfa katsayısı 86’dır. İkinci alt boyut ise, “negatif davranışlardan kaçınma” (NDK) alt boyutudur ayrıca NDK faktörüne ait puanlar ters puanlanmıştır. Negatif davranışlardan kaçınma alt boyutunun Cronbach Alfa katsayısı ise 84 olarak belirtilmiştir. Ölçekten alınabilecek minimum değer; 22 (ortalama 1) ve maksimum değer; 110 (ortalama 5)’dur. Ölçekten elde edilen

puanlar arttıkça, katılımcıların sportmenlik davranış düzeylerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

4.3.1 Temel Demokratik Değerler Ölçeği

Uygun ve Engin tarafından geliştirilen, “Temel Demokratik Değerler Ölçeği” toplam dört boyuttan oluşmaktadır. “İş birliği” alt boyutunda 10 madde yer almaktadır ve alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan 10’dur. “Özgüven” alt boyutunda 9 madde bulunmaktadır ve alınabilecek en yüksek puan 45, en düşük puan 9’dur. “Farklılıklara saygı” alt boyutunda 8 madde bulunmaktadır ve alınabilecek en yüksek puan 40, en düşük puan 8’dir. “Adil olma” alt boyutunda ise 7 madde bulunmaktadır bu alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan 35, en düşük puan ise 7’dir. Ölçekte olumsuz ifadeler içeren ve ters yönde puanlanan 8 madde bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Alpha katsayısı yeterlim düzeyde ve maddeler birbiri ile tutarlı biçimdedir. (iş birliği=77, özgüven=69, farklılıklara saygı= 63 ve adil olma=56)’dır.

4.4 Verilerin Analizi ve Çözümlemesi

Ölçeklerden toplanan verilerin istatistiksel analizi ve çözümlemesi için SPSS 22.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında öncelikli olarak analizlerin uygunluğu ve boş verilerin değerlendirilmesi yapıp normallik testi analizleri gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analizlerin tüm çözümlemesinde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Ölçeklere ait toplam puan dağılımı için çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde dağılımların normal olduğu anlaşılmıştır (Kline, 2005). Bu yönde öğrencilerin cinsiyet, sınıf, lisanslı spor yapma, spor türü, spor yaptıkları yıl, haftada spor yapma sıklığı, anne ve babalarının eğitim düzeyi değişkenlerine göre ölçeklerden aldıkları puanlar arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere T-Testi, ve One Way Anova testleri, ölçekler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise Pearson-Korelasyon testi uygulanmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, veri toplama aracı kullanılarak elde edilen analizlerin sonuç ve yorumları yer almaktadır.

Tablo 1

Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Frekans Tablosu

Cinsiyet	f	(%)
	165	52,4
Erkek	150	47,6
Toplam	315	100

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilerin %52,4’ü kızlardan oluşurken %47,6’sı erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 2

Öğrencilerin Sınıf Değişkenine İlişkin Frekans Tablosu

Sınıf	f	(%)
5	121	38,4
6	57	18,1
7	103	32,7
8	34	10,8
Toplam	315	100

Tablo 2’de araştırmaya katılan öğrencilerin %38,4’ü 5.sınıflardan, %18,1’i 6.sınıflardan, %32,7’si 7.sınıflardan, %10,8’i 8.sınıflardan oluşmaktadır.

Tablo 3

Öğrencilerin Lisanslı Olarak Spor Yapma Durumuna İlişkin Frekans Tablosu

Lisanslı Spor Yapma	f	(%)
Evet	90	28,6
Hayır	225	71,4
Toplam	315	100

Tablo 3'te araştırmaya katılan bireylerin %28,6'sı lisanslı spor yapar iken %71,4'ü lisanslı olarak spor yapmamaktadır.

Tablo 4

Öğrencilerin Yaptıkları Spor Türüne İlişkin Frekans Tablosu

Spor Türü	f	(%)
Takım	121	38,4
Bireysel	194	61,6
Toplam	315	100

Tablo 4'te Araştırmaya katılan ve lisanslı spor yapan bireylerin %38,4'ü bireysel sporlar ile uğraşırken %61,6'sı takım sporları ile uğraşmaktadır.

Tablo 5

Öğrencilerin Spor Yaptıkları Yıl Değişkenine İlişkin Frekans Tablosu

Spor Yılı	f	(%)
1	91	28,9
2	86	27,3
3	58	18,4
4 ve daha fazlası	80	25,4
Toplam	315	100

Tablo 5'te araştırmaya katılan bireyler %28,9'u 1 yıldır, %27,3'ü 2 yıldır, %18,4'ü 3 yıldır, %25,4'ü 4 ve daha fazla yıldır sporlar yapmaktadır.

Tablo 6

Öğrencilerin Haftada Spor Yapma Sıklığına İlişkin Frekans Tablosu

Haftada Spor Yapma Sıklığı	f	(%)
1	83	26,3
2	90	28,6
3	65	20,6
4 ve daha fazla	77	24,4
Toplam	315	100

Tablo 6'da Araştırmaya katılan bireyler %26,3'ü haftada 1, %28,6'sı haftada 2, %20,6'sı haftada 3, % 24,4'ü haftada 4 ve daha fazla gün spor yapmaktadır.

Tablo 7

Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Tablosu

Anne	f	(%)
İlkokul	62	19,7
Ortaokul	68	21,6
Lise	113	35,9
Üniversite ve lisansüstü	72	29,9
Toplam	315	100

Tablo 7'de Araştırmaya katılan bireyler anneleri %19,7'si ilkokul, %21,6'sı ortaokul, %35,9'u lise, %29'u Üniversite ve lisansüstü eğitim mezunudur.

Tablo 8

Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Frekans Tablosu

Baba	f	(%)
İlkokul	40	12,7
Ortaokul	61	19,4
Lise	112	35,6
Üniversite ve Lisansüstü	102	32,4
Toplam	315	100

Tablo 8’de Araştırmaya katılan bireyler babaları %12,7’si ilkokul, %19,4’ü ortaokul, %35,6’sı lise, %32,4’ü Üniversite ve Lisansüstü eğitim mezunudur.

Tablo 9

Katılımcıların Sportmenlik Davranışı Ölçeği ve Demokratik Değerler Ölçeği ile Alt Boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçek	Min.	Max.	$\bar{x}$	SS
Sportmenlik Davranışı	40,00	110,00	90,02	12,95
Demokratik Değerler	45,00	166,00	129,78	21,22
Adil davranış	9,00	35,00	26,23	4,67
İş Birliği	10,00	50,00	39,13	8,38
Özgüven	8,00	41,00	28,38	5,76
Farklılıklara Saygı	13,00	35,00	26,29	4,07

Tablo 9’da, katılımcıların sportmenlik davranışı puanı 90.02, demokratik değerler puanı 129.78, demokratik değerler ölçeği alt boyutları incelendiğinde ise; adil davranış alt boyutu 26.23, iş birliği alt boyutu 39.13, özgüven alt boyutu 28.29, farklılıklara saygı alt boyutu 26.29 puan olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 10

Demokratik Değerler Ölçeğinin alt boyutları ve toplam puanları ile sportmenlik davranışı ölçeğinin toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre T-TESTİ sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Adil davranış	Kadın	165	26,89	4,77	2,67	0,04
	Erkek	150	25,50	4,47		
İş Birliği	Kadın	165	40,00	8,08	1,93	0,05
	Erkek	150	38,18	8,62		
Özgüven	Kadın	165	28,66	5,75	0,92	0,36
	Erkek	150	28,07	5,77		
Farklılıklara Saygı	Kadın	165	26,93	3,92	2,99	0,00
	Erkek	150	25,58	4,12		
Demokratik Değerler	Kadın	165	132,29	20,85	2,20	0,02
Toplam Puanı	Erkek	150	127,03	21,35		
Sportmenlik Davranışı	Kadın	165	92,99	12,39	4,38	0,01
Toplam Puanı	Erkek	150	86,76	12,80		

*p<0,05

Tablo 10’da araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik değerler ölçeğinin alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre t-testi sonuçları incelendiğinde, adil davranış ($t=2,672$; $p<0.05$), iş birliği ($t=0,933$; $p<0.05$) arasında anlamlı bir farklılık görülürken, özgüven ($t=0,927$; $p>0.05$) alt boyutunda anlamlı farklılık görülmediği, farklılıklara saygı ($t=2,99$; $p<0.05$) alt boyutunda anlamlı farklılık görüldüğü, demokratik değerler ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar incelendiğinde ($t=2,209$; $p>0.05$) cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık göstermediği, sportmenlik davranışı toplam puanları incelendiğinde ise ($t=4,388$; $p<0.05$) cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık görüldüğü tespit edilmiştir.

Tablo 11

Demokratik Değerler Ölçeğinin alt boyutları ve toplam puanları ile sportmenlik davranışı ölçeğinin toplam puanlarının lisanslı olarak spor yapma durumuna göre T-TESTİ sonuçları

Alt Boyut	Lisanslı Olarak Spor Yapma	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Adil davranış	Evet	90	25,97	4,64	0,60	0,54
	Hayır	225	26,33	4,69		
İş Birliği	Evet	90	40,07	9,18	1,18	0,23
	Hayır	225	38,76	8,02		
Özgüven	Evet	90	29,74	5,68	2,67	0,08
	Hayır	225	27,84	5,71		
Farklılıklara Saygı	Evet	90	26,10	4,19	0,52	0,59
	Hayır	225	26,36	4,02		
Demokratik Değerler Toplam Puanı	Evet	90	131,84	22,31	1,05	0,29
	Hayır	225	128,96	20,77		
Sportmenlik Davranışı Toplam Puanı	Evet	90	90,40	13,69	0,32	0,74
	Hayır	225	89,87	12,67		

*p<0,05

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik değerler ölçeğinin alt boyutlarının lisanslı spor yapma durumuna göre t-testi sonuçları incelendiğinde, adil davranış ($t=0,609$; $p>0.05$), iş birliği ($t=1,187$; $p>0.05$), özgüven ($t=2,679$; $p>0.05$) ve farklılıklara saygı ($t=0,529$; $p>0.05$) alt boyutunda anlamlı farklılık görülmediği, demokratik değerler ölçeğinden almış oldukları puanlar incelendiğinde ($t=1,055$; $p>0.05$) arasında anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Sportmenlik davranışı puanı incelendiğinde ise ($t=0,324$; $p>0.05$) anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

Tablo 12

Demokratik Değerler Ölçeğinin alt boyutları ve toplam puanları ile sportmenlik davranışı ölçeğinin toplam puanlarının spor türüne göre T- TESTİ sonuçları

Alt Boyut	Spor Türü	N	$\bar{x}$	SS	t	p
Adil davranış	Takım	121	26,20	4,93	0,07	0,94
	Bireysel	194	26,24	4,52		
İş Birliği	Takım	121	39,61	8,72	0,77	0,43
	Bireysel	194	38,84	8,17		
Özgüven	Takım	121	28,72	6,37	0,80	0,42
	Bireysel	194	28,17	5,35		
Farklılıklara Saygı	Takım	121	25,88	4,11	1,40	0,16
	Bireysel	194	26,54	4,03		
Demokratik Değerler	Takım	121	130,35	22,26	0,37	0,70
	Bireysel	194	129,43	20,60		
Sportmenlik Davranışı	Takım	121	89,54	11,37	0,54	0,58
Toplam Puanı	Bireysel	194	90,32	13,86		

*p<0,05

Tablo 12’de araştırmaya katılan öğrencilerin demokratik değerler ölçeğinin alt boyutlarının öğrencilerin yaptıkları spor türüne göre t-testi sonuçları incelendiğinde, adil davranış ($t=0,074$; $p>0.05$), iş birliği ($t=0,777$; $p>0.05$), özgüven ($t=0,801$; $p>0.05$), ve farklılıklara saygı ($t=1,406$; $p>0.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmediği, demokratik değerler ölçeğinden almış oldukları puanlar incelendiğinde ($t=0,375$; $p>0.05$) arasında anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Sportmenlik davranışı puanı ($t=0,543$; $p>0.05$), incelendiğinde ise anlamlı farklılık görülmediği tespit edilmiştir.

Tablo 13

Katılımcıların sınıf değişkenine yönelik sportmenlik davranışı ve demokratik değerler toplam puanlarına ilişkin One Way ANOVA sonuçları

Ölçek	Sınıf	N	$\bar{x}$	ss	f	p	Anlamlı Fark
Sportmenlik Davranışı	1- 5. sınıf	121	88,38	14,37	3,67	0,13	–
	2- 6.sınıf	57	90,82	11,51			
	3- 7.sınıf	103	92,89	11,31			
	4- 8.sınıf	34	85,85	13,05			
Demokratik Değerler	1- 5.sınıf	121	129,65	19,92	0,67	0,56	–
	2- 6.sınıf	57	127,61	24,52			
	3- 7.sınıf	103	129,70	22,68			
	4- 8.sınıf	34	134,14	14,32			

*p<0,05

Katılımcıların algılanan sportmenlik davranışı ve demokratik değerler düzeylerinin incelendiği tablo 13'e göre sportmenlik davranışı ($F(3,673)=p>.05$) ve demokratik değerler ölçeği ($F(0,677)=p>.05$) sınıf değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Tablo 14

Katılımcıların spor yaptıkları yıl değişkenine yönelik sportmenlik davranışı ve demokratik değerler toplam puanlarına ilişkin One Way ANOVA sonuçları

Ölçek	Spor Yılı	N	$\bar{x}$	ss	f	p	Anlamlı Fark
Sportmenlik Davranışı	1- 1 yıl	91	89,90	13,62	0,03	0,99	–
	2- 2 yıl	86	90,15	12,85			
	3- 3 yıl	58	89,63	12,62			
	4- 4 ve daha fazlası	80	90,31	12,74			
Demokratik Değerler	1- 1 yıl	91	128,60	21,17	0,61	0,60	–
	2- 2 yıl	86	129,16	24,44			
	3- 3 yıl	58	128,74	23,66			
	4- 4 ve daha fazlası	80	132,56	14,93			

*p<0,05

Katılımcıların algılanan sportmenlik davranış (F(0,036)= p>.05) ve demokratik değerler (F(0,619)= p>.05) düzeyi incelendiği tablo 14'e göre spor yaptıkları spor yılı değişkenleri arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Tablo 15

Katılımcıların haftada spor yapma sıklığına yönelik sportmenlik davranışı ve demokratik değerler toplam puanlarına ilişkin One Way ANOVA sonuçları

Ölçek	Haftada Spor Yapma	N	$\bar{x}$	SS	f	p	Anlamlı Fark
Sportmenlik Davranışı	1- 1 gün	83	91,53	13,30	1,60	0,18	–
	2- 2 gün	90	88,07	12,16			
	3- 3 gün	65	91,84	13,87			
	4- 4 ve daha fazla	77	89,14	12,50			
Demokratik Değerler	1- 1 gün	83	132,08	20,44	1,84	0,13	–
	2- 2 gün	90	125,55	20,99			
	3- 3 gün	65	132,30	20,05			
	4- 4 ve daha fazla	77	130,13	22,88			

*p<0,05

Katılımcıların algılanan sportmenlik davranışı ve demokratik değerler düzeylerinin incelendiği tablo 15'e göre sportmenlik davranışı ($F(1,608)=p>.05$) ve demokratik değerler ölçeği ile ($F(1,843)=p>.05$) haftada spor yapma sıklığı arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir .

Tablo 16

Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına yönelik sportmenlik davranışı ve demokratik değerler toplam puanlarına ilişkin One Way ANOVA sonuçları

Ölçek	Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS	f	p	Anlamlı Fark
Sportmenlik Davranışı	1- İlkokul	62	88,09	14,14	0,87	0,45	–
	2- Ortaokul	68	89,22	14,11			
	3- Lise	113	91,00	10,51			
	4- Üniversite ve Lisansüstü	72	90,91	14,19			
Demokratik Değerler	1- İlkokul	62	127,88	23,47	2,40	0,06	–
	2- Ortaokul	68	125,27	23,91			
	3- Lise	113	130,61	20,53			
	4- Üniversite ve Lisansüstü	72	134,38	16,42			

*p<0,05

Katılımcıların algılanan sportmenlik davranışı ve demokratik değerler düzeylerinin incelendiği tablo 16'ya göre sportmenlik davranışı ($F(0,871)=p>.05$) ve demokratik değerler ($F(2,404)=p>.05$) ölçekleri ile annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir.

Tablo 17

Katılımcıların babalarının eğitim durumlarına yönelik sportmenlik davranışı ve demokratik değerler toplam puanlarına ilişkin One Way ANOVA sonuçları

Ölçek	Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{x}$	SS	f	p	Anlamlı Fark
Sportmenlik Davranışı	1- İlkokul	40	88,55	14,84	0,21	0,88	–
	2- Ortaokul	61	90,24	12,58			
	3- Lise	112	90,04	12,49			
	4- Üniversite ve Lisansüstü	102	90,45	13,03			
Demokratik Değerler	1- İlkokul	40	122,1	26,55	3,36	0,01	2-4*
	2- Ortaokul	61	127,29	23,34			
	3- Lise	112	130,17	20,40			
	4- Üniversite ve Lisansüstü	102	133,86	17,41			

* $p < 0,05$

Katılımcıların algılanan sportmenlik davranışı ve demokratik değerler düzeylerinin incelendiği tablo 17'ye göre sportmenlik davranışı ve babalarının eğitim durumları arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir ($F(0,217)=p>.05$). Demokratik değerler ölçeğine bakıldığında ise babalarının eğitim durumları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F(3,369)=p<.05$).

Tablo 18

Demokratik Değerler ve Sportmenlik Davranışı Puanlarına İlişkin Pearson-Korelasyon Testi Sonuçları

		Demokratik Değerler Toplam
Sportmenlik	r	0,357*
Davranışı	p	0,00

Tablo 18'de sportmenlik davranışı ile toplam demokratik değerler arasında ($r=0,357$; $p=0,00$), pozitif yönde anlamlı ilişki bir ilişki olduğu tespit edilmiştir

BÖLÜM VI

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı, lisanslı olarak spor yapması, yaptığı spor türü, kaç yıldır spor yaptığı, haftada spor yapma sıklığı, annelerinin eğitim durumu ve babalarının eğitim durumlarına göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve temel demokratik değerler ölçeğine ait bulguların tartışmasına, elde edilen tartışma, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

6.1 Tartışma ve Sonuçlar

Bu araştırmada, 2020-2021 eğitim öğretim yılında ortaokula devam etmekte olan öğrencilerin beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve temel demokratik değerler algılarının farklı değişkenler açısından incelemesi yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %52,4'ü kızlardan ve %47,6'sı ise erkek olmak üzere 315 öğrencinin gönüllü katılımı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın ilk bölümünde tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. (Tablo 9) da beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeğine ilişkin ortalamalara incelendiğinde, 90.02 olduğu, temel demokratik değerler ölçeğine ait alt boyutlara baktığımızda ise adil davranış alt boyutu ortalamasının 26.23; iş birliği alt boyutu ortalamasının 39,13; özgüven alt boyutu ortalamasının 28,38; farklılıklara saygı alt boyutunun ortalaması 26,29 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla katılımcıların sportmenlik ve temel demokratik değerler düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan; cinsiyet değişkenine göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 10). Temel demokratik değerler ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde adil davranış, iş birliği, farklılıklara saygı alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu bu farklılıkların kadın öğrenciler lehine olduğu, özgüven alt boyutu ve ölçek toplam puanları incelendiğinde ise gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı toplam puanı incelendiğinde ise gruplar arasında anlamlı fark olduğu ve bu farkın kadın öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde Gilligan'ın ileri sürdüğü ahlaki gelişim kuramında;

kadınların erkeklerden daha insancıl davranışlar sergilediği ve karar verirken erkeklere oranla diğer insanları daha fazla düşündüklerini ifade etmiştir. Gilligan, erkek ve kadın bakış açılarını birlikte incelemiş ve aralarında bilişsel açıdan üstünlük olmadığını sadece kadın ve erkek arasında olaylara bakış açılarındaki farklılıkların olduğunu dile getirmiştir (Gilligan 1979’dan akt. Şafak, 2008). Dolayısıyla kadınların, aldıkları kararlarda çevrelerindeki diğer insanları nasıl etkileyeceklerini daha çok düşündükleri sportmenlik ve değerler konusunda daha uyumlu davranışlar sergiledikleri söylenebilir.

Alan yazın incelemesinde az sayıda literatüre ulaşılmıştır. Temel demokratik değerler ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı üzerinde yapılmış çalışmalar incelendiğinde ulaşılan literatür ile elde edilen bulguların tutarlı olduğu görülmektedir.

Güllü (2018) “Sporcuların antrenör sporcu ilişkisi ile sportmenlik yönelimleri üzerine bir araştırma” adlı çalışmada, kadınların rakiplerine karşı daha fazla saygılı davranışlar sergilediğini ve sosyal normlarla daha uyumlu hareket ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Esentürk ve ark. (2015) “Gençlik ve spor merkezinde düzenlenen kurslara katılan gençlerin fair-play davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi” adlı çalışmalarında kızların erkeklere göre sportmenlik seviyelerini anlamlı olarak yüksek bulmuştur. Aynı zamanda Çalışkur (2008) “Üniversite öğrencilerinin yaşam değerleri ile kişilik değerleri arasındaki ilişki” adlı çalışmada kadın öğrencilerde “iç huzur”, “kendine saygı”, “mutluluk”, “rahat bir yaşam” değerleri erkek öğrencilerin ortalama puanlarından yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan; katılımcıların lisanslı spor yapma durumuna göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında istatistiksel olarak anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 11). Temel demokratik değerler ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde adil davranış, iş birliği, farklılıklara saygı ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı, katılımcıların temel demokratik değerler toplam puanı ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı toplam puanlarının lisanslı spor yapma durumuna göre incelendiğinde ise iki ölçek puanı için de anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. (Memiş ve Ayan 2012) oyun çağındaki çocukların fiziksel ve psiko-sosyal gelişimi düzeyleri oyun yoluyla artmaktadır. “Zira, çocuklar öğrenme, karar verme, iş birliği, sıralama, düzenleme, paylaşma, başkalarının hakkına saygı gösterme, yardımlaşma gibi davranışları oyun sırasında öğrenir” şeklinde ifade etmişlerdir. Araştırma grubunda yer alan katılımcılar 11-14 yaş grubunda yer aldıkları

için oyun çağı bireyleridir ve dolayısıyla lisans değişkenine ilişkin istatistiksel olarak bir fark görülmemiştir. Çocukların bu kazanımları oyun yolu ile elde ettikleri söylenebilir.

Sporcu lisansına sahip olma değişkenine göre benzer araştırmalar incelendiğinde; Küçük ve Koç (2004) “Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi” adlı çalışmada aktif olarak spora katılan bireylerin kişilik gelişimlerinin spor sayesinde desteklendiğini belirtmektedir. Gürpınar ve Kurşun (2013) “Basketbolcuların ve futbolcuların sportmenlik yönelimler” adlı çalışmalarında, lisanslı basketbolcu ve futbolcuların sportmenlik eğilimlerine yönelik yaptıkları araştırmada, kadın sporcuların sportmenlik yönelimi ortalama puanları bütün boyutlarının erkek sporculardan daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan; katılımcıların yaptıkları spor türüne göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında önemli bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 12). Temel demokratik değerler ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde adil davranış, iş birliği, farklılıklara saygı ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı katılımcıların temel demokratik değerler toplam puanı ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı toplam puanlarının yaptıkları spor türü değişkenine göre incelendiğinde ise iki ölçek puanı için de anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun oluşmasında, katılımcıların beden eğitimi ve spor dersinde bireysel ve takım halinde oynadıkları oyunların etkili olması ve bu davranışları oynadıkları eğitsel oyunlar yoluyla kazandıkları, dolayısıyla katılımcıların yaptıkları spor türü değişkeni ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve temel demokratik değerler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

Salar ark. (2012) “15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması” adlı çalışmalarında, takım ve ferdi sporcuların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamadığını ifade etmektedir. Yıldırım ve Özcan (2011) “Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması” adlı çalışmalarında spor ile sosyal beceri arasında olumlu bir ilişkinin olduğunu fakat takım ya da bireysel spor yapmanın bireylerin sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık oluşturup oluşturmayacağı konusunda kesin ifadeler kullanılamayacağını belirtmişlerdir.

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan; sınıf değişkenine göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında önemli bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 13). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği ve temel demokratik değerler ölçeği toplam puanları incelendiğinde sınıf değişkeni arasında herhangi anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği ve temel demokratik değerler ölçeği ile sınıf değişkeni arasında herhangi bir farklılık tespit edilmemesinin nedeni olarak, araştırma grubundaki öğrencilerin benzer zihinsel gelişim döneminde olması ve benzer ahlaki anlayışa aynı zamanda benzer sportmenlik davranışına sahip olmalarıyla ve tüm sınıf kademelerinde benzer değerler eğitimi verilmesiyle açıklanabilir. Gültekin (2003) “Farklı ahlaki gelişim düzeylerinde bulunan üniversite öğrencilerinin kendileri ve toplumun ahlak düzeyini değerlendirmeleri ve psikolojik belirti düzeylerinin karşılaştırılması” adlı çalışmasıyla benzerlik göstermemektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemi olan; kaç yıldır spor yapma durumuna göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında önemli bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 14). Temel demokratik değerler ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde adil davranış, iş birliği, farklılıklara saygı ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı, katılımcıların temel demokratik değerler toplam puanı ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranış toplam puanlarının spor yaptıkları yıl değişkenine göre incelendiğinde ise iki ölçek puanı için de anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla katılımcıların spor yaptıkları yıl değişkeni ile beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ve temel demokratik değerler arasında ilişki olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın altıncı alt problemi olan; Katılımcıların haftada spor yapma sıklığına göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında önemli bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 15). Temel demokratik değerler ölçeğinin alt boyutları incelendiğinde adil davranış, iş birliği, farklılıklara saygı ve özgüven alt boyutlarında anlamlı farklılığın olmadığı, katılımcıların temel demokratik değerler toplam puanı ve beden eğitimi dersi sportmenlik davranış toplam puanlarının haftada spor yapma sıklığına göre incelendiğinde ise iki ölçek puanı için de anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dolayısıyla katılımcıların kaç yıldır spor yapma ve haftada spor yapma sıklığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farkın oluşmamasında, katılımcıların oyun çağında olmaları sebebiyle düzenli olarak spor yapmamaları bu kazanımları oyun yolu ile elde ettikleri düşünülmektedir.

Literatürde kaç yıldır spor yapma ve haftada spor yapma ile ilgili bulgulara bakıldığında ise Akandere ve ark (2009), “Ortaöğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi” adlı çalışmalarında, haftada spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek oranda ahlaki yargı seviyesine sahip olduğu, haftada spor yapan kadın öğrencilerin ise erkek öğrencilere oranla ahlaki yargı seviyelerinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Saygılı ark. (2015) “Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı çalışmalarında düzenli olarak spor yapan öğrencilerin sorumluluk duygularını arttığı ve dışa dönük bir kişilik kazandıklarını belirtmişlerdir.

Araştırmanın yedinci alt problemi olan; katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında önemli bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 16). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği ve temel demokratik değerler ölçeği toplam puanları incelendiğinde, annelerinin eğitim durumları ile istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu durumun oluşmasında, çocukların aile yapılarında babanın daha baskın rol oynadığı, annenin ise daha az aktif olduğu söylenebilir.

Coşkun ve Yıldırım (2009) “Üniversite öğrencilerinin değer düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” adlı çalışmalarında lisans öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim düzeyine göre değer yönelimleri incelendiğinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilememiştir.

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan; katılımcıların babalarının eğitim durumlarına göre temel demokratik değerler ve sportmenlik davranış algılarında önemli bir fark olup olmadığı incelenmiştir (Tablo 17). Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği toplam puanları incelendiğinde anlamlı bir farklılaşma bulunamazken, temel demokratik değerler ölçeği toplam puanları incelendiğinde, babalarının eğitim durumları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın babaları üniversite ve lisansüstü mezunu olanlar lehine olduğu belirlenmiştir. Bu durumun oluşmasında,

katılımcıların eğitim düzeyleri arttıkça farkındalık düzeylerinde de artış meydana geldiği ve ebeveynlerin çocuklar üzerinde daha etkili rol model olduğu söylenebilir.

Bulut (2012), “Sosyal bilgiler dersinde topluma hizmet uygulamaları ve sosyal kulüplerle değerler eğitimi” adlı çalışmasında anne ve babası lisans ve lisansüstü eğitimini tamamlamış öğrencilerin, okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu olan öğrencilere göre iyilikseverlik alt boyutunda değer yönelimleri daha yüksek çıkmıştır. Sonuç olarak anne ve babaların eğitim seviyesi yükseldikçe çocuklarda, “bağışlayıcı, dürüst, yardımsever ve sadık olma” değer eğilimlerinin de yükseleceğini belirtilmiştir.

Son olarak araştırmada demokratik değerler ve sportmenlik davranışı puanlarına ilişkin pearson-korelasyon testi sonuçlarının incelendiğinde (Tablo 18), beden eğitimi ve spor dersi programında yer alan temel demokratik değerlerin ortaokul öğrencilerinin tutum ve davranışlarına yansımada beden eğitimi ve spor dersinin katkı sağladığı ve temel demokratik değerler ile sportmenlik davranış düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak; katılımcıların temel demokratik değerler ve sportmenlik davranışı ile ilgili tutumlarının cinsiyet değişkeni üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi dersi sportmenlik davranış ölçeği ve temel demokratik değerler ölçeği toplam puanları incelendiğinde sınıf değişkeni arasında herhangi anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Katılımcıların iki ölçek üzerinde lisanslı olarak spor yapma, yaptıkları spor türü, spor yapılan yıl ve haftada spor yapma sıklığı değişkenleri açısından incelendiğinde herhangi bir etki görülmediği, katılımcıların annelerinin eğitim durumu değişkeni üzerinde hiçbir etki görülmezken, babalarının eğitim durumu değişkeni incelendiğinde temel demokratik değerler üzerinde etkili olduğu, sportmenlik davranışı üzerinde herhangi bir etki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

6.2 Öneriler

Araştırma bulgularına ve gelecekte yapılabilecek çalışmalara yönelik öneriler aşağıda verilmiştir.

1. Bu araştırmada katılımcıların beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ve temel demokratik değerler düzeyleri ölçek ile sınanmıştır. Ancak bazı durumlarda anket,

ölçek gibi formlar doldurmak katılımcı için sıkıcı hale gelebilmektedir. Yeniden aynı konuyla ilgili bir araştırma yapılması gerekirse çalışmayı yapacak olan kişinin bunu göz önünde bulundurup, nitel araştırma yöntemi de işe koşarak daha derinlemesine bir araştırma yapılabilir.

2. Bundan sonraki araştırmalarda, değerler eğitimi ve sportmenlik davranışı ilişkisi eğitim-öğretimin diğer kademelerinde de ölçülüp değerlendirilebilir. Dahası sportmenlik davranışı ve değerler eğitimi programlarının etkililiğinin kalıcılığı test edilebilir.

3. Araştırma sonucunda, cinsiyet ana değişkeni üzerinde kadın öğrencilerin beden eğitimi ve sportmenlik davranışı puanlarının erkek öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin sportmenlik davranışı puanlarının düşük olması sebepleri araştırılabilir, beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde erkek öğrencilere daha çok rol verilebilir.

4. Öğrencilerin ya da sporcuların spora başlamadan önce değerler ve sportmenlik davranışları ile ilgili bilgileri ölçülebilir. Bu ölçüm neticesinde bilgilendirme yapılabilir.

5. Değerler eğitimi ve sportmenlik davranışı başlığı altında birçok kavram daha ayrıntılı hale getirilip yeni araştırma konuları hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- (2021). TDK Sözlüğü: <https://www.tdk.gov.tr/> adresinden alındı
- Açıkkada, C., & Ergen, E. (1990). Bilim ve spor. Ankara: Büro Tek.
- Akbaş, O. (2008). *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 19-30.
- Akdoğan, S. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin ilköğretim beden eğitimi dersi yeni öğretim programı hakkında görüşleri. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alport, G. W., Vernon, E., & Linzey, G. (1960). A Study of Values (3rd Edition). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Avcı N, N. (2007). *Toplumsal Değerler ve Gençlik. (1. Baskı). Ankara: Siyasal (1 b.)*. Ankara : Siyasal Kitabevi.
- Aydın, M. (2011). Değerler, İşlevleri ve Ahlak. Eğitime Bakış.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Funda, D. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çolakoğlu, H. (1986). *Çocuk ve Spor*. Ankara: MEB.
- Dilmaç, B. (2002). *İnsanca Değerler Eğitimi* (s. 4). içinde Ankara: Nobel Yayınları.
- Durmuş, Ç. (1999). Değerlerin Meslek Grupları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış.
- Elik, T. (2017). Yüksek Lisans Tezi. *Güneydoğu anadolu bölgesi futbol takımlarında amatör olarak futbol oynayan sporcuların sportmenlik yönelimleri ve empatik eğilim düzeyleri*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Erdemli, A. (2008). *Spor yapan insan*. içinde İstanbul: E Yayınları.
- Erkal, M. (1986). *Sosyolojik Açıdan Spor*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- Fırat, N. (2007). Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Okul Kültürü ve Öğretmenlerin Değer Sistemleri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gilligan 1979'dan akt. Şafak. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan öğretmenler ve yöneticilerin bilişsel ahlaki yargı yeteneklerinin çok boyutlu olarak incelenmesi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Grünberg, L. (2000). *The Mystery of Values: Studies in Axiology*. In. C. Grünberg ve L. Grünberg (Eds). Amsterdam: Rodopi.
- Güngör, E. (1995). *Ahlâk Psikolojisi ve Sosyal Ahlâk*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Gürpınar, B. (2009). Doktora Tezi. *Basketbol ve futbol hakemlerinin karşılaştıkları sportmenlik dışı ve bu davranışların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gürpınar, R. (2016). *Çevirenin Önsözü, Altyapı Sporlarında ve Beden Eğitiminde Değerler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Hançerlioğlu, O. (2002). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Harris, J. (2013). Association for physical education health position paper. Loughborough: Loughborough University's Institutional Repository.
- Honeybourne J, H. M. (2002). *Advantage Physical Education and Sport, For A-Level, 2nd Sport For A-Level, 2nd*. UK.
- Kapkın, B., & ark. (2018). *Türkiye’de 1999-2017*, 16, 185-209.
- Karasar, N. (1999). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kenan , S. (2009). *Modern Eğitimde Kaybolan Nokta: Değerler Eğitimi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.
- Kılıç, N., Özbayraktar, F., Yücel, E., Kıvanç, C., Hasan , A., & Kılıç, M. (2008). *Güzel sanatlar ve spor liseleri beden eğitimi spor tarihi devlet kitapları*. Ankara: Devlet.
- Kılınç, M. (2014). *Eğitim sistemindeki değişimlerden 4+4+4 eğitim modeline ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. (Yüksek lisans tezi)*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızılçelik, S., & Erjem, Y. (1992). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Konya: Günay Ofset.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* New York. New York: The Guilford Press.
- Koç, Y. (2013). *Beden eğitimi dersi sportmenlik davranışı ölçeği (BEDSDÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması*, 15-96-14. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Kuşdil, M. N., & Kağıcıbaşı, Ç. (2000). *Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri Ve Schwartz Değer Kuramı*, 15-59-76. Türk Psikoloji Dergisi.
- Kuter , Ö. F., & Kuter , M. (2012). *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve*, 75-94.

- MEB. (2009). İlköğretim 1,2, ve 3. Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu.
- MEB. (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Program ve Kılavuzu. Talim.
- MEB. (2010). Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı İlk Ders Genelgesi.
- MEB. (2018). *Ortaokul beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.
- Memiş , U. A., & Ayan, S. (2012). “Erken Çocukluk Döneminde Oyun” . *Türk Spor ve Egzersiz Dergisi*, 143-149.
- Öncül , R. (2000). Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü, İstanbul: Milli Eğitim.
- Özbaydar, S. (1999). *İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi*. Ankara: Altın Kitaplar.
- Özbey, S., & Güzel, P. (2009). Uzun Dönemli Olimpik Eğitim Programlarının İncelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 117-131.
- Özsoy, S. (2007). . *Değerlere dayalı bir ortam yaratmak eşittir daha iyi bir dünya*, 14,30,34.
- Öztürk, E. (2009). Hayat Bilgisi Dersinde Değer Eğitimi ve Uygulama ve Örnekler. S. Öğülmüş içinde, *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* (s. 503-512-522). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Pehlivan , Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 49-53.
- Pehlivan, Z. (2004). Fair-play kavramının geliştirilmesinde okul sporunun yeri ve önemi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 49-53.
- Schwartz, S., & H Bilsky , W. (1987). *Towards A Psychological Structure of Human Values. journal of Personality and Social Psychology*, 53,550-562.
- Taşkıran, Y. (2009). *Spor Kültürü*. Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Tiryaki, Ş. (2006). *Spor psikolojisi: kavramlar, kuramlar ve uygulama*. içinde Eylül Yayınları.
- Topçuoğlu, A. (1999). Üniversite Gençliğinin Değerleri. Ankara: Vadi Yayınları.
- Topkaya, İ. (2013). Gelişim Psikolojisi Işığında Futbolda Altyapı Eğitimi. Ankara: Spor Kitabevi ve Yayınevi.
- Türer, A. (2011). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2012). Değerler Eğitimi. Ankara: Pegem A Academy.

- Uyanık, Y. (2008). Neo-liberal küreselleşme sürecinde işgücü piyasaları. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 209-224.
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/287448> adresinden alındı
- Vikipidi, *Özgür Ansiklopedi, Beden Eğitimi*. (2021). <http://tr.wikipedia.org/wiki/> adresinden alındı
- Wright, I. (1993). *Civic Education is Values Education, Social Studies*.
- Yaman , E. (2012). *Değerler Eğitimi “Eğitimde Yeni Ufuklar”*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yapıcı, A., & Zengin , S. (2003). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği, Değerler Eğitimi Dergisi*, 173-206.
- Yaylacı, F. (2006). *İlköğretim Okulları Beden Eğitimi Dersi Programı ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi*.
- Yazıcı, A. (2006). *Sosyoloji ve Spor*. içinde Ankara: Morpo Yayınları.
- Yiğittir, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 4 ve 5. Sınıf değerlerinin kazanılma düzeyi*. Ankara , Gazi Üniversitesi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yıldıran, İ. (2005). Fair play: etimolojik, semantik ve tarihsel bir bakış. *Gazi Beden ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3-18.
- Yıldıran, İ. (2011). Fair play eğitiminde beden eğitiminin rolü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD)*, 3-16.

EKLER

EK 1: Beden Eğitimi Dersi Sportmenlik Davranışı Anketi

DEMOGRAFİK SORULAR

Cinsiyetiniz : Kız () Erkek ()

Sınıfınız : 5. Sınıf () 6. Sınıf () 7. Sınıf () 8. Sınıf ()

Lisanslı Olarak Spor Yapıyor musunuz?: () Evet () Hayır

Cevabınız “Evet” ise hangi tür sporu yapıyorsunuz?: () Takım () Bireysel

Kaç Yıldır Spor Yapıyorsunuz?

Haftada Kaç Gün yapıyorsunuz?:

Annenizin Eğitim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek

Lisans () Doktora

Babanızın Eğitim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek

Lisans () Doktora

BEDEN EĞİTİMİ DERSİ SPORTMENLİK DAVRANIŞI ÖLÇEĞİ		Her Zaman	Cok Sık	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
Beden eğitimi dersinde ...						
1	oyunda rakibim düşerse kalkmasına yardım ederim.	5	4	3	2	1
2	oyunun sonunda yenilen arkadaşlarımın fazla üzülmemesi için onları rahatlatırım.	5	4	3	2	1
3	oyun esnasında rakibin dikkatini bozmak için değişik sesler çıkarırım.	5	4	3	2	1
4	heyecanlanıp oyun kuralına uymadığımda rakibimden özür dilerim.	5	4	3	2	1
5	benden topu kurallara uygun olarak almayan rakibimden ben de topu aynı şekilde almaya çalışırım.	5	4	3	2	1
6	oyunda, rakibimi durdurmak için sakatlamayı göze alıp faul yaparım.	5	4	3	2	1
7	yenildiğim zaman rakip kim olursa olsun onu tebrik ederim.	5	4	3	2	1
8	takım arkadaşım başarısız hareket yaptığında ona tepki gösteririm.	5	4	3	2	1
9	eğer rakibimin haksız yere cezalandırıldığını görürsem, durumu düzeltmeye çalışırım.	5	4	3	2	1
10	oyunda öndeysem, vakit geçirmek için topu sahanın ya da bahçenin dışına atarım.	5	4	3	2	1
11	oyun arasında <u>rakibimle</u> içeceğimi veya yiyeceğimi bölüşürüm.	5	4	3	2	1

12	öğretmenim olmasa bile öğretmenimin görevlendirdiği kişinin kararlarına saygı duyarım.	5	4	3	2	1
13	rakip takımında bir oyuncu başarısız hareket yaptığında onunla dalga geçerim.	5	4	3	2	1
14	topu olmayan arkadaşımın topumu paylaşıyorum.	5	4	3	2	1
15	yendiğim zaman karşı takım oyuncusuyla dalga geçerim.	5	4	3	2	1
16	bir rakip incindiğinde, oyuncunun yardım alabilmesi için oyunun durdurulmasını isterim.	5	4	3	2	1
17	<u>sinirlenince</u> kimse görmeden bana yakın olan rakibimin ayağına tekme atarım ya da saçını çekerim.	5	4	3	2	1
18	yenildiğim zaman başarısız olan takım arkadaşlarımı suçlarım.	5	4	3	2	1
19	kazansam da kaybetsem de oyundan sonra rakip takım oyuncusu ile el sıkışıyorum.	5	4	3	2	1
20	kazanmak için gerekirse hile yaparım.	5	4	3	2	1
21	rakibim güzel hareketler yaptığında onu güzel sözlerimle veya elimle tebrik ederim.	5	4	3	2	1
22	rakibimin gözünü korkutmak için topa sert müdahale ederim.	5	4	3	2	1

EK 2: Temel Demokratik Değerler Anketi

“TEMEL DEMOGRAFİK DEĞERLER ANKETİ”		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Başkalarıyla birlikte çalışmaktan hoşlanırım	1	2	3	4	5
2	Benim gibi düşünmeyene saygı duyarım	1	2	3	4	5
3	Büyükler küçüklerden iyi düşünür	1	2	3	4	5
4	Zarar görülecek durumlarda sevmediğim kişileri öne çıkarırım	1	2	3	4	5
5	Farklı özellikteki arkadaşlarımla çalışmaktan zevk alırım	1	2	3	4	5
6	Geliştirmem gereken özelliklerin farkındayım	1	2	3	4	5
7	Kızların erkeklerin yaptıkları işleri yapamayacağını düşünürüm	1	2	3	4	5
8	Kendime güvenirim	1	2	3	4	5
9	Haksızlık karşısında tepkimi göstermekten kaçınmam	1	2	3	4	5
10	Arkadaşlarımla uyumlu çalışmayı önemserim	1	2	3	4	5
11	Karşılaştığım problemlerle başa çıkabilirim	1	2	3	4	5
12	Güçlü olanın haklı olduğunu savunurum	1	2	3	4	5
13	Herkese layık olduğu şekilde davranırım	1	2	3	4	5
14	Çalışma için arkadaşlarımla ortak karar alabilirim	1	2	3	4	5
15	Fiziksel farklılığı zenginlik olarak görürüm	1	2	3	4	5
16	Yapılan haksızlığın düzeltilmesi için uğraşırım	1	2	3	4	5
17	Ekip ruhuyla hareket ederim	1	2	3	4	5
18	Samimi olduğum kişinin haklı olduğunu düşünürüm	1	2	3	4	5
19	Saygı görmeyi hak ettiğime inanırım	1	2	3	4	5
20	Çalışırken farklı düşünceleri önemserim	1	2	3	4	5
21	Dış görünüşümden rahatsız olurum	1	2	3	4	5
22	Karşımdaki kişinin düşüncesine katılmasam bile dinlerim	1	2	3	4	5
23	Bireylere cinsiyet ayrımı yapmadan saygı duyarım	1	2	3	4	5
24	Fayda görülecek durumlarda kendimi ön plana çıkarırım	1	2	3	4	5

25	Planlamaya uymaya gayret gösteririm	1	2	3	4	5
26	Başarılı olabileceğime inanırım	1	2	3	4	5
27	Dayanışmanın önemli olduğunu düşünürüm	1	2	3	4	5
28	Toplum içinde kendimi rahat hissedirim	1	2	3	4	5
29	Grup oyunlarından zevk alırım	1	2	3	4	5
30	Arkadaşlarıma lakap takarım	1	2	3	4	5
31	Fikirlerimi savunabilirim	1	2	3	4	5
32	Sevilmeye değer olduğumu düşünürüm	1	2	3	4	5
33	Olumlu özelliklerimin farkındayım	1	2	3	4	5
34	Bireylerin tercihlerine saygı duyarım	1	2	3	4	5

